

Lilla Krokek

en gammal by i Holaveden

I Lilla Krokek finns två gårdar, Norrgården och Södergården. Södergården kallades förr i tiden för Dambergsgården. Båda är bebodda året runt. Dessutom är två villafastigheter bebodda året runt. Här finns också Stava missionshus samt några fritidshus.

Allmänt om Lilla Krokek

Lilla Krokek utgörs av ett mantal rusthåll. Så uppges det i längderna. De flesta byarna i Stavabygden omfattar ett mantal. Detta begrepp avsåg en gång i tiden så mycket jord och mark att det kunde föda en familj och dessutom betala viss skatt. Lilla Krokeks areal är 129 hektar. I norr gränsar Lilla Krokek till byarna Hårstorp och Näteryd, i öster till Stavreberg och Stora Krokek samt i söder till Munkeryd och i väster till Stava.

Vad kan vi säga om bynamnet? Är den ursprungliga betydelsen en krokig ek och att både Stora och Lilla Krokek fått sitt namn av denna, eller kan namnet ha någon djupare betydelse? Namnet Krokek finns även på andra platser i landet. Kanske namnet inte uppkommit av en krokig ek just på denna plats utan att det i namnet också ligger något annat begrepp.

Det är svårt att säga hur gammal byn är. Den fanns troligen där redan vid medeltidens början, då landsvägen som gränsade till byns marker endast var en ridstig.

Den geometriska jordeboken från 1639 har en enkel kartskiss över Lilla Krokeks kronohemman med dess ängar och gården. *För Östergärdet var utsädet 6 ¼ tunnor och för Västergärdet 8 tunnor. Det fanns äng till 20 lass hö, nödtorftig utmark och någon skog.*

Lilla Krokek blev skatteköpt 1790.

Laga skifte 1834

Den ursprungliga ensamgården i Lilla Krokek uppdelades i två gårdar, eller rättare sagt på två ägare, tidigt under 1700-talet. Skiftet genomfördes dock inte förrän 1834, nämligen laga skiftet. Den karta som då upprättades visar att husen i byn låg samlade där Södergårdens hus i dag är belägna. Varför denna plats valts är svårt att säga.

Boplatser var oftast belägna på en höjd eller annan strategisk plats. För Lilla Krokeks del kanske den lilla bäcken kan ha spelat någon roll. I Munkeryd där samma bäck rinner användes bäcken för att driva två kvarnar. I Lilla Krokek fanns också en kvarn.

Kvarnen låg ungefär där bäcken korsar den gamla byvägen mot Stora Krokek. Åtminstone har där anträffats en gammal kvarnsten. Kvarnen är omnämnd i skifteshandlingarna från 1834 men är inte markerad på kartan.

Torp och backstugor

Torp på ägor har funnits länge. Soldattorpet låg vid tiden för skiftet på sin nuvarande plats, utmed landsvägen, nära gränsen mot Hårstorp. Det har

säkerligen funnits där ända sedan indelningsverkets tillkomst omkring 1680. Men det fanns också andra torp på byns ägor, utanför byns skyddande fyrkant. Redan 1655 fanns änkan Elin boende på Krokeks ägor. Hon anklagades då för att ha *besovits* av Per Larsson i Näteryd. Vilket som var hennes torp eller var det låg vet vi inte.

Torpet Hagalund låg i norr samt strax öster därom ytterligare ett torp. Det senare tillkom kanske någon gång vid mitten av 1800-talet och var åtminstone till en början ett förpantningstorp. Men säkra kan vi inte vara. Det kan vara äldre, eller har det funnits flera torp?

Härutöver bör nämnas den bebyggelse som under senare delen av 1800-talet tillkom utmed landsvägen och fick namnet Lindekullen. Det var troligen Lindén som gav namnet åt det hus som han och hans familj bodde i. I handlingarna dök namnet Lindekullen upp först 1905. Då hade Lindén varit död i några år. Det var möjligen hans änka som fastställde namnet.

Mitt emot Stava soldattorp byggdes omkring år 1930 ett hus som gavs namnet Karlsro, troligen efter Karl Andersson, bonde på norra gården, som byggde detta till sitt undantag, och namnet gav sig självt, Karls ro. Längre söderut byggdes 1922 Stava nuvarande missionshus, vilket fortfarande kallas Stava missionshus trots att det nu i många år legat på Lilla Krokeks mark.

Ett par hundra meter söder om missionshuset byggdes troligen strax efter mitten av 1800-talet ett hus. Vem som bodde där först är svårt att säga, men Patrik bodde där med sin familj under första hälften av 1900-talet. Vid sekelskiftet, omkring år 1900 låg det dessutom en torpstuga som kallades Majas, strax norr om vägen mot Stora Krokek, just invid gränsen mot Stora Krokek samt på Norrgårdens ägor.

Soldattorpet

Lilla Krokeks soldattorp har funnits på sin plats utmed den gamla Holavedsvägen, nära gränsen till Hårstorp, förmodligen sedan slutet av 1600-talet. Husen finns fortfarande kvar, nu som fritidshus. Där har många soldatfamiljer funnits genom åren. Jag har uppgifter om följande soldater:

Måns Nilsson Ryttare	(död 1728), omnämnd i 1600-talets domböcker
Hans Andersson	(1710-1728)
Nils Ek	* 1699 (1728-1755)
Johan Ekegren	* 1759 1786-1798
Johan mars	* 1772 1798-1807
Håkan Jupiter	* 1787 1809-1810
Karl Blom	* 1774 1810-1812
Johannes Lejon	* 1794 1813-1840
Karl Gustaf Berg	* 1819 1840-1866
Sven Vass	* 1842 1867-1898, flyttade 1898 till Frebol.
Karl August Lilja	* 1879 1899-1900

Det är möjligt att det funnits ytterligare soldater i Lilla Krokek. Jon Ekedahl och Lars Vesterlind är nämnda omkring år 1760, korta perioder. Mer om soldaterna och deras familjer liksom övriga torparfamiljer följer längre fram.

Vägar och stigar

Byn västra gräns följer den gamla landsvägen. Det blir då en intressant fråga vilken av dem, vägen eller gränsen, som är äldst. Kanske vi kan gissa att vägen, eller stigen, tillkommit först och att vägen sedan fick utgöra gränslinjen mellan Stava och Lilla Krokek. Vi kan anta att denna gränsdragning skedde under ett senare skede. Boplatserna i Stava och Lilla Krokek hade då funnits länge, men utmarkerna var inte särskilt intressanta i äldre tider. Det var åker och äng som var intressanta.

Vägen som går från Stava och österut till *östra vägen*, mellan Tällekullen och Ödeshög, fanns redan på 1700-talet. Den kan för Stora Krokek, Glasfall och Svinåsen sägas vara deras kyrkväg. Börstabol hade i äldre tider sin kyrkväg via Stavreberg.

I gamla tider fanns också gångstigar mellan byarna. En sådan gångstig gick mellan Munkeryd och Lilla Krokek, där den kom fram vid missionshuset. I gamla tider gick en stig eller körväg i öst-västlig riktning från Stora Krokeks soldattorp, kanske också med anslutning från Stavreberg, över ett kärr i norr på Lilla Krokeks ägor och kom sedan möjligen fram mot Hagalund. För ett 20-tal år sedan var en stensättning synlig i kärret efter denna väg. Vi kanske också kan ana en sådan stig norrut mot Näteryd i gamla tider. I århundraden har människor gått på dessa stigar genom skogarna, under mörker med en lykta i handen.

Släktgård?

En intressant fråga gäller släkter. Den ursprungliga släkten har flyttat från byn för länge sedan. I Norrgården kan man räkna tillbaka i åtminstone 4 generationer, tillbaka till 1857 då Anders Magnus Jönsson flyttade dit från Glasfall. I Södergården har nuvarande släkt funnits endast sedan 1950-talet.

En intressant släkt som funnits i byn var Hans Nilssons släkt från Gyllinge. Medlemmar av denna släkt ägde Lilla Krokek redan från början av 1740-talet och fram till mitten av 1800-talet. Den siste medlemmen av denna släkt i Lilla Krokek var nämndemannen Samuel Svensson. På ett grymt sätt mördades han den 25 april 1864 när han fredligt kom gående på vägkan- ten i Stava, mitt för *Bil-Antons*.

Epidemier och farsoter

Epidemier och farsoter som hemsökt bygden i gångna tider har hemsökt även denna by. I pesten 1710-1711 dog endast en person, saltpetersjudaren Per Eriksson. Han hade varit i Öjan och där insjuknade han vid matbordet. Han fick bäras hem och dog ett par dagar senare. Det var det vanliga sjukdomsförloppet i pesten.

I Stora Krokek dog sju personer i pesten, de flesta av dem var barn. 1737 var ett år med höga dödstal och då dog fem personer i Lilla Krokek. Därefter skonades byn under flera epidemier. I den stora rödsotsepidemin som drog fram över bygden 1857 dog i byn fem personer. I Sunneryd dog nio personer, i Stavreberg sju för att nämna några exempel från grannbyarna.

Emigrationen till Amerika

Emigrationen till Amerika berörde Lilla Krokek, såtillvida att kanske 8-10 personer utflyttade till *det stora landet i väster, där ingen kung finns, och*

inga präster. Bland de som utflyttade var skolläraren och handlanden Anders August Andersson som lämnade en son kvar i Sverige. Vidare kan nämnas arbetaren Karl Magnus Kalm som rymde till Amerika. Han lämnade sin hustru kvar i byn. Han återkom till Sverige och sin hustru efter ett antal år i Amerika.

Ur domböckerna

Ur domböckerna kan vi få uppgifter om tillvaron i byn gamla tider. Vid tinget förekom tvister, brottmål, lagfarter, förmynderskap mm. De notiser som jag hämtat fram ur domböckerna har jag skrivit in i denna berättelse i anslutning till den person det gäller. Likadant har jag gjort med anteckningar från bouppteckningar. Några större brott har av allt att döma inte skett i byn.

Däremot blev en av byns invånare, nämndemannen Samuel Svensson, 1864 brutalt mördad i grannbyn Stava. Ytterligare en person från Lilla Krokek har på liknande sätt dött i Stava. Det var Olof Svensson som dödades vid ett julkalas i Stava 1622. Dråparen var Lars Thoreson från Kopparp. Detta kan vi läsa mera om längre fram i texten.

Intressanta människoöden

Bland intressanta människor i byns historia vill jag nämna Maria Persdotter. Hon blev änka 1785 i Kopparp efter den rika bonden Sven Jönsson. Hon flyttade därefter med sina barn till Lilla Krokek, där hon sedan verkade till sin död 1815. Hon var en kraftkvinna som övertog sin mans affärer och drev verksamheten vidare. En dotterson till henne var Samuel Svensson som blev mördad i Stava 1864.

Vidare vill jag nämna Johanna Olofsdotter Brodd och hennes dotter Anna Maria samt den *predikosjuka* soldathustrun Greta Andersdotter. Detta blev några kvinnoöden, den första var rik och mäktig, de övriga var fattiga men ändå har de alla spelat stora roller i den tid då de levde och verkade. De sistnämnda tog verksamt del i den väckelserörelse som skakade om i bygden.

Men jag måste också nämna ytterligare en person, nämligen Albert Zachaus Andersson. Han var skollärarson i Lilla Krokek. Efter moderns död flyttade fadern till Amerika, där troligen de övriga syskonen fanns. Sonen Albert fick stanna kvar i Sverige. Albert betecknades i husförhörslängden som *idiot och fattig*.

Intressanta människoöden blev också Måns Davidsson, hans hustru Lena Håkansdotter och deras barn som bodde på Lilla Krokeks ägor 5-6 år på 1810-talet

Läs mer om dessa människoöden längre fram i denna berättelse.

Människorna i Lilla Krokek

Kyrkobokföringen i Ödeshögs församling startade 1693, fränsett en del små anteckningar från början av 1660-talet. Kyrkoböckerna gjorde det lättare för oss sena tiders barn att se vilka människor som fanns i byarna.

Före kyrkoböckerna fanns mantalslängder, jordeböcker och andra källor men de är kortfattade. Där finns mest bara förnamnen på mannen, endast undantagsvis kan vi där se namn på hustru och barn. Domböckerna kan där-

utöver komma med intressanta uppgifter, men alla människor förekommer inte i domböckerna.

För att presentera våra äldsta uppgifter har jag valt att börja med en tabell där jag samlat alla dessa kortfattade uppgifter. En del av dessa uppgifter har jag sedan försökt att förtydliga och förklara.

År	Namn mm	Källa
1571	Håkan(0,5 lispund koppar, 2 oxar, 2 stutar, 5 kor, 3 får, 4 svin och 1 häst.)	Älvsb
1613	Jöns och Per	Älvsb
1620	Per (3 hästar, 2 oxar, 7 kor, 4 stutar, 1 kviga, 8 getter, 10 får, 3 svin, 5 tunnor utsäde).	BU
1623	Olof Svensson i Lilla Krokek dödad vid julkalas i Stava, se nedan.	
1631	Per	M
1637	Bengt Persson, Peder (över 60 år och kyrkans sexman)	Mil
1637	Bengt	BU
1640	Bengt	M
1643	Bengt med hustru och piga, Peder med hustru	M
1645	Bengt med hustru och legopiga samt Per med hustru	M
1645	Bengt	J
1646	Bengt med hustru och dräng, Per med hustru	M
1647	Bengt med hustru och piga, Peder med hustru,	M
1647	Bengt Persson	Mil
1651	Peder och Bengt (fyra mantalsskrivna)	M
1652	Bengt och Per	J
1655	Bengt med hustru Kerstin samt Per med hustru Ingrid	J
1658	Bengt med hustru Kerstin samt Per med hustru Ingrid	J
1659	Bengt med hustru Kerstin samt Per med hustru Ingrid	M
1660	föddes Börje, son till Håkan i Lilla Krokek	K
1661	dog en soldats barn i Lilla Krokek	K
1661	Per och Bengt i Krokek ville sätta upp en vägkrog, domboken	
1667	Den 5 mars 1667 gick Månses hustru till Gränna. domboken	
1667	Tyres i Krokek gick i borgen för en dräng, Per Nilsson, domboken	
1675	Bengt	J
1682	Bengt m h, dr Joen, Håkan m h,	M
1685	Håkan och Bengt Perssöner	J
1687	Bengt m h, dr Joen, Håkan m h,	M
1688	Bengt m h, d Joen, rytt Månses h Maria, d Anders,	M
1689	Bengt m h, d Joen, rytt Månses h Maria, d Joen,	M
1690	Ryttare Månses hustru Maria, d Joen o Per, Knut Jönsson, inh. Johan Joensson	M
1690	Skogvaktaren Johan Jonsson i Krokek, omtalad i domboken	
1691	Bengt Persson i Lilla Krokek omnämnd i domboken	
1692	Måns hustru kallades för <i>markatjuga och slafsä</i> , enligt domboken	
1693	Ryttare Måns m h, dr Jonn, p Karin, skogsmästare Johan m h	M
1695	Måns med hustru, dr Måns, p Karin	J
1696	Ryttaren Måns i L Krokek försummat röjning på Omberg, Domboken	
1697	Per Eriksson på Lilla Krokeks ägor ihjälslagit en sugga, domboken	
1700	Jöns Månsson i instämt sin svåger Sven i Hårstorp, domboken	

Älvsb = Älvsborgs lösen M = mantalslängd K = kyrkoboken

J = jordebok BU = boskaps- och utsädeslängd Mil = militär källa

Mina äldsta uppgifter om Lilla Krokek kommer från Älvsborgs lösen 1571. Det var första gången som Sverige köpte Älvsborgs fästning. Danmark tog sedan tillbaka fästningen och år 1613 fick vi för andra gången köpa den. Det blev höga skatteuttag varje gång. Varje bonde fick betala en tiondedel av sin egendom, en tiondedel av silver, koppar, oxar, stutar och andra kreatur. Den skattelängd som blev resultatet ger oss goda uppgifter om tillståndet i bygden.

*) Bonden i Krokek år 1571 hette Håkan. Han hade då 0,5 lispund koppar, 2 oxar, 2 stutar, 5 kor, 3 får, 4 svin och 1 häst. Jag har funnit bara en uppgift om Krokek. Om detta är Lilla eller Stora Krokek är svårt att säga.

År 1613 fanns det två bönder i byn. De hette Jöns och Per.

Per Olsson

År 1613 hette bonden Per, troligen den Per Olsson som var med vid julkalaset i Stava, se nedan. Kanske var han son till den Olof som fanns här 1571. Per var kvar i Lilla Krokek ännu 1637. Då uppgavs han vara över 60 år gammal. Han var således född före 1577. Han var också sexman, det vill säga en av de sex män som satt i sockenstämman.

År 1620 hade han 3 hästar, 2 oxar, 7 kor, 4 stutar, 1 kviga, 8 getter, 10 får, 3 svin och han hade åker till 5 tunnor utsäde, vilket bör motsvara fem tunnland plus den areal som han hade i träda, kanske några tunnland.

Året därpå, 1621, då fanns två bönder i Lilla Krokek, Per och Olof. Olof torde vara den Olof Svensson som blev dräpt vid julkalaset i Stava, se nedan.

Olof Svensson

Olof Svensson är den bonde i Lilla Krokek som först möter oss med både för- och efternamn och som vi vet lite mera om. Han var sannolikt son till Sven Pedersson och hans bakgrund kan finnas i Vreta i Gränna socken. Olof hade också någon tråd till Glassås i Adelöv, tror jag.

Olof hade släktingar i Gränna socken samt i Porsarp och i Heda, detta enligt Olle Elm. Olofs hustru Brita Bengtsdotter var troligen dotter till Bengt i Stava och där hade hon också en broder, Jöns Bengtsson. Namnet Bengt återkommer också i Lilla Krokeks historia och vi kan anta att det var släktskap som gjorde detta. Namn blev ofta lite av släktnamn som sträckte sig genom generationerna. Olof Svensson blev dräpt vid ett julkalas i Stava och vi kan läsa om detta innan vi går vidare.

Julkalaset i Stava år 1622

Det var julkalas hos Per i Stava, julen 1622. Där var grannar och vänner med. Det var jul och det vankades helt säkert en hel del av både mat och dryck. Det började bli sent på kvällen och många hade gått hem, men åtskilliga var ändå kvar.

Värden, Per i Stava, hade *gått avsides för att sova i en kammare*. Kvar i gästbudssalen var Lasse Toresson i Kopparp, Olof Svensson i Krokek och Per Olsson i Krokek och säkerligen flera. Olof och Lasse hade börjat en träta om en legopojke och Olof fällde några okvädinsord och kallade Lasse för *en padda* och gick sedan *sina ärenden ut på gården*.

När han kom in igen satte han sig inte på försätet, där han förut suttit utan stod upp i bänken framför Lasse och sa till honom: *Jag vill nu sitta hos dej, min bror. Ja väl*, sade Lasse. I detsamma slog han Lasse på munnen och i ansiktet. Det blev många hårda slag och han förde honom under sig i bänken och höll honom med den ena handen och slog honom med den andra. Lasse kunde icke komma upp, ty Olof var starkare. Vi kan anta att nu blev Lasse panikslagen och dog sin kniv och stack Olof i buken. Olof sprang upp och sade: *Du stack mig din skälm*. Sedan levde Olof i tre dygn och därefter dog han.

Att slagsmålet gått till så som beskrivits, det kunde Olofs granne, Per Olsson berätta, ty han var med och såg allt. Han vittnade härom under ed. Hustrun i Stava vittnade också. Hon var syster till den dödas hustru Karin och berättade att slagsmålet hade gått till på detta sätt. Flera personer fanns icke i gästbudssalen.

Den 11 mars 1623 hölls ting i Heda om dråpet. Sedan det *noga rannsats och skärskådats* tog de tolv i nämnden saken *under betänkande. Hur skulle de döma, antingen till livet eller efter Cap. 12 i Dråpabalken till penningböter? Nämnden bedömde sedan att själva trångmålet, som dråparen befann sig i, när han låg under Olof i bänken, det var ändå inte riktigt rätt livs nöd som lagen säger i berörda kapitel, eftersom Olof icke brukade något vapen. Därför kunde inte nämnden värja hans liv.*

Då steg den dödes hustru, Brita Bengtsdotter fram. Det var hon som med sina barn var målsägande. Hon bad för dråparen, att han måtte av höga överheten bli förskonad till livet och att han måtte utlägga en kristlig bot.

Lasse Thoresson var dömd att mista livet, men fallet skulle underställas den kungliga hovrätten. Denna var belägen i Stockholm. Göta Hovrätt hade ännu inte inrättats. Ärendet drog ut på tiden.

Den 5 september 1625 dömde häradsrätten Jöns Bengtsson i Stava som rätt målsman för Olof Svenssons barn i Krokek. Han skulle också upptaga mansboten av Lasse Thorsson i Kopparp på deras vägnar, som är reda penningar 200 daler och till hustrun vänskaps gåva två lispund koppar.

Den 13 mars 1626 togs på tinget i Heda det sista steget i denna rättsprocess. Då meddelades domen från den kungliga hovrätten i Stockholm. Den *förskonade Lasse Thoresson till livet och fastslog att han skulle giva målsäganden full mansbot, och dessutom till konung och häradsbot. Så konstaterade rätten, har Lasse full mansbot erlagt.*

Därför dömdes Lasse uti Konungssaken att böta 13 daler och 8 örtugar, sammaledes och häradet efter det 13 kapitlet i Dråpabalken och fick av målsäganden fridsbrev.

Olof i Krokek hade sålunda blivit dräpt vid detta julkalas i Stava 1622. Olof Svensson hette han och hade rötterna i Glassås i Adelöv. Det var troligen genom gifte han kommit till Lilla Krokek. Brita Bengtsdotter hette hans hustru och hon hade sannolikt sina rötter i Stava eller Lilla Krokek.

När jag läser dombokens redogörelse för detta mål infinner sig en stor ödmjukhet. Detta var hårda tider. Människovärdet var på många sätt inte

detsamma som idag. Men häradsrätten med sina tolv edsvurna män i nämnden tog detta mål på fullt allvar och med stor kunnighet om vad som gällde.

Bengt Persson

Bengt Persson var kanske någon släkting till Brita Bengtsdotter. Bengts hustru hette Kerstin. Mer vet vi inte om dem. Det var två bönder i byn redan vid denna tid, Bengt Persson och Per Olsson. Bengt Persson finns med i Lilla Krokek från 1637 och ett 40-tal år framåt, om det kan vara samma person.

Namnen Bengt och Per förekommer därefter under lång tid i Lilla Krokek och vi kan anta att det är samma släkt som styr och ställer. Namnet Bengt förekommer ännu 1685. Bengt Perssons hustru hette Kerstin och Pers hustru hette Ingrid. Detta framgår av jordeböcker och mantalslängder från 1650-talet. De var kvar som bönder i byn även in på 1680-talet.

År 1652 anklagades Håkan i Krokek och Bengt i Havrekullen för att de hade stulit lädret av en smedjebälg för Jon i Munkeryd. Eftersom lädret också anträffades hos dem kunde de inte neka till stölden. De dömdes att undergå det straff som omtalas i 6 kapitlet i Tjuvabalken, vilket vi kan på goda grunder anta är det samma som att mista livet. Dock skulle domen underställas hans grevliga nåde.

Detta var Wisingsborgs Grevskap. Vem Håkan i Krokek var vet vi inte, men möjligen hade Bengt Persson en broder som hette Håkan Persson och som fanns i byn på 1650- och 1660-talet. År 1685 är Håkan och Bengt Perssöner åter nämnda i Jordeboken.

Jon i Borbolet (Bodebol) anklagade 1652 Bengt i Lilla Krokek för att denne slagit honom ett *fulsår* och en blånad. Vittnena Per i Tingstad och Karl i Krokek (Stora Krokek) vittnade och Bengt sakfälldes till 20 daler efter sjätte kapitlet i Sårmaalabalken och 10 daler efter tionde kapitlet.

År 1653 påstod Håkan i Skälaby att Per i Krokek och Lars i Glasfall hade varit med honom på Vadstena marknad för fem år sedan och stulit smide och att de lovat honom att hjälpa till att betala böterna. Det ville nu inte Per och Lars och de svarade att de inte varit på den marknaden, som hölls vid kyndelsmässotiden. Det fick också hjälp av vittnen som kunde intyga detta. Dessa vittnen var Jon i Bodebol, Tore i Lakarp och Måns i Svinåsen.

Vid tinget 1658 blev det tal om skatter och Jöns i Stava vittnade efter avlagd ed att när uppborrdsmötet hölls i Krokek tog nu avlidne fogden Anders Ingemarsson i Kushult av Per i Krokek sju daler och 24 öre och av Götar i Krokek åtta daler och 21 öre.

Jöns i Stava besvärade sig år 1661 över att Per och Bengt i Krokek planeerat att sätta upp ett torp på sina ägor som skulle vara en krog för resande på landsvägen. Jöns begärde att tinget skulle förbjuda en sådan krog, eftersom den skulle kunna vålla skador för dem som har sina ägor näst intill och även störa gästgiveriet i Holkaberg. Häradsrätten beslutade att enligt Gästgiveriordningens 25 stycke är det *för krokekaboar helt förbjudet* att uppsätta ett sådant torp och krog.

År 1670 anklagades drängen Anders Pedersson i Krokek för att ha mökränkt Maria Jonsdotter i Porsarp, född i äkta säng. Bägge erkände lägersmålet inför rätten. Drängen ville gifta sig med henne, men hennes fader samtyckte inte till detta. Maria ville inte heller gifta sig med honom och därför dömdes Anders att för mökränkning böta 40 daler i treskiftes.

Bengt pålades år 1677 av häradsrätten att bevisa att Hans i Erstorp borttappat åtta daler silvermynt. Hans i Erstorp hade den 4 september 1675 på uppdrag av Bengt transporterat åtta daler silvermynt i plåtar från Gränna till Krokek. Han hade tagit säckarna med plåtar oräknade i Gränna och lämnade dem oräknade i Krokek. Nämnden frikände Hans från Bengts krav.

Det kan ibland vara svårt att skilja mellan Lilla Krokek och Stora Krokek. Ibland står det bara Krokek i längderna.

På byns ägor bodde människor mycket tidigt. Förutom ryttartorpet fanns också andra torp. Möjligen var det torpet Hagalund, beläget i norr, som redan under 1600-talet var bebott. År 1655 anklagades Per Larsson i Näteryd för att han besovit en änka Elin på Krokeks ägor och han dömdes till böter för detta. I denna domboksnotis uppges inte Stora eller Lilla Krokek.

Måns Nilsson	(1652), ryttare och bonde i lilla Krokek
H1 Anna	----, död före 1692
H2 Maria Persdotter	----, gift med Måns Nilsson före 1692,
Barn: Per	----,
Jöns	----,
Maria	(1681), g m Jon Arvidsson
Nils	----,
Anders	1695-05-11,
Karin	1697-,

Måns Nilsson var ryttare för Lilla Krokek, kanske redan från 1670-talet. Han var då gift med Anna, omnämnd i domboken från 1667. Efter hennes död gifte han sig med Maria Persdotter, dotter till länsmanen Per Andersson i Bankaby. Jag har anteckningar om följande barn: Per och Jöns, okända födelseår, vidare Maria född 1681, gift med Jon Arvidsson, se nedan, Nils, Anders 1695 och Karin 1697. Dessutom föddes en dotter 1708. Flera av barnen kan vi läsa om senare i Lilla Krokek.

År 1728 *dog socknemannen* Måns Nilsson i L Krokek. Maria dog 1737. Måns Nilsson och hans söner och döttrar kom att dominera ägarbilden i Lilla Krokek under ca 100 år.

Onsdagen den 5 mars 1667 gick Måns Nilssons hustru, Anna, i ett ärende till Gränna. Hon gick landsvägen förbi Narbäck och Uppgränna. När hon på hemvägen gick uppför Långebråten, den långa backen mellan Uppgränna och Mörstorp mötte hon en kvinna, Karin Pedersdotter från Kärr i Adelöv. Det var sista gången de såg varandra. Detta möte hade säkerligen inte på något sätt blivit antecknat eller ihågkommet, om inte Karin nästa dag blivit funnen ihjälslagen på isvägen som ledde över Vättern.

Strax efter att dessa kvinnor mötts kom en man, Henning Nilsson, och frågade Anna om hon mött något *kvinnfolk*. Anna omtalade då sitt möte med

Karin, varefter Henning hastade vidare. Karin Pedersdotter var gift med Jöns Gudmundsson och de bodde på torpet Muggebo under Kärr i Adelöv. Detta torp ville Henning Nilsson överta. Om det var Henning eller någon annan som slagit ihjäl Karin, det var svårt att bevisa.

Låt oss konstatera att i gamla tider gick människorna till fots, långa vägar.

Vid hösttinget 1692 anklagade gamle länsmannen Per Andersson i Bankaby Måns Larssons hustru Anna i Kopparp och deras dotter Brita för att de i Ödeshögs klockarestuva kallat Per Anderssons dotter i Lilla Krokek, ryttaren Måns Nilssons hustru för *markatjuga* och Måns Larssons dotter Brita kallat henne för *slafsa*.

Måns i Kopparp erkände dessa skällsord från hustrun och dottern. Här kunde kanske rättens beslut blivit kort och bestämt, med böter, men här antecknades flera intressanta omständigheter, bl. a. följande:

Måns Larsson i Kopparp tillstod på sin hustrus och dotters vägnar inför rätten att de av obetänksamhet och i hastig iver fällt sådana ord mot hustru Maria Persdotter i Krokek. Det hade skett då *rannsakingen och mjölkningar av pigor avhölls i Ödeshögs sockenstuva*. Måns Larssons dotter som då var beryktad för lönskaläge, hade *uti sina besvär* då icke så noga tänkt på vad hon i hastighet sagt. Måns Larsson betygade nu på sin hustrus och sin dotters vägnar att *de om länsmannen Per Andersson, hans hustru och dotter Maria inte visste annat än allt det som berömligt, ärligt och gott var. Därför avbeder han gärna vad hans hustru och dotter sagt, och deras ord återkallar*. Härmed var Per Andersson tillfreds, *bara de får plikta för sitt brott och han för omkostnaderna får betalt*. Detta blev också rättens beslut.

Här kanske bör tilläggas att horsbrotten på denna tid upptog en stor del av tingsarbetet. Dessa brott ansågs då mycket allvarliga. Vid misstankar om sådana brott förekom det också att flickor mjölkades för att kontrollera om de hade mjölk i bröstet. Det låter fruktansvärt illa i våra öron.

Vid hösttinget 1696 hade länsmannen Harald Arvidsson på ämbetets vägnar instämt åtskilliga bönder i Ödeshögs, Röks och Svanshals socknar, vilka försummat röjningen på jägarplatser i Omberg Han yrkade att de därför måtte plikta. Bland dessa bönder kan nämnas följande: Jöns i Rossholmen, Måns Ryttare i Lilla Krokek, Tyres i Stora Krokek, Per Svensson i Narbäck, Jon i Öjan. Vi ser av denna notis att bönderna ända här uppe i skogsbygden hade röjningsuppdrag på Omberg. Vi ser också att Måns fortfarande var ryttare men att han samtidigt var bonde.

Rusthållaränkan Anna Jönsdotter i Kopparp omtalade 1702 för rätten att hon var förlikt med samtliga sina vederparter, Per Svensson i Narbäck, Måns Nilsson i Krokek, Jon och Knut i Munkeryd samt änkan hustru Ingrid i Bankaby.

Det kan här tilläggas att från 1693 började kyrkböcker föras i Ödeshögs församling. Det var anteckningar om födda, vigda och döda. Detta gör det lättare att se vilka människor som då fanns i bygden. Husförhörslängder kom dock inte förrän senare.

Jöns Månsson - - - -, bonde i Lilla Krokek
 Kerstin Andersdotter - - - -,
 Barn: Elisabet 1700-01-29, död 2 juni 1700, kvävd i sängen,
 Anders 1701-04-01,

Jöns Månsson var sannolikt son till Måns Nilsson och Maria Persdotter i Lilla Krokek. Kerstin var dotter till nämndemannen Anders Svensson i Hårstorp, men i så fall hade denne två döttrar som båda hette Kerstin. Å andra sidan var Anders i Hårstorp gift två gånger. Kanske hade han döpt en dotter i varje äktenskap till Kerstin. Jöns och Kerstin är omnämnda bara under ett par år, 1700-1701. Troligen hade Jöns del i gårdsbruket redan år 1700. De fick en dotter, Elisabet 1700, men hon blev *kvävd i sängen* samma år. År 1701 fick de en son, Anders.

Jöns och Kerstin flyttade efter 1701 från Lilla Krokek, okänt vart. Det finns en vigselnotis från 1699 som kan avse Jöns och Kerstin. Då vigdes *Jöns Månsson, född i församlingen med pigan Kerstin Andersdotter*.

Från domböckerna finns några noteringar som gäller Jöns Månsson.

År 1699 hade rytaren Sven Andersson i Hårstorp samt hans svåger, bonden Per Jonsson i Orrnäs, bonden Sven Månsson i Porsarp, Joen Nilsson i Frebol och bonden Jöns Månsson i Lilla Krokek instämt rusthållaren Per Svensson i Narbäck angående arvet efter deras hustrurs halvsystem, Sigrid Andersdotter - ett barn om 3 1/4 år gammal,- och modern hustru Elin Jonsdotter i Hårstorp.

Per Svensson hade från jul och till sistlidna Persmäsas henne hos sig eftersom han är hennes farbroder. Hans hustru är också hennes moders syster, och då Per Svensson var hennes målsman tog han både flickan och hennes arv till sig, som dessa kärande nu kräver att utfå.

Anders Svensson i Hårstorp överlevde sin hustru Elin Jonsdotter med 1½ dygn och lämnade efter sig en dotter, Sigrid Andersdotter, även hon nu avlidit, och samtliga hennes halvsyskon anser sig nu ha rätt till någon del i deras avlidna halvsystems arv. Rätten förhöll parterna att finna någon förlikning i denna sak. Hur de lyckades har jag ingen uppgift om.

Den 12 juni år 1700 hade bonden Jöns Månsson i Lilla Krokek instämt sin svåger, rusthållaren Sven Andersson i Hårstorp. Det rörde sig om en skuldfordran, som efter uppvisat dokument befanns vara 31 daler kopparmynt. Sven Andersson erkände sin skuld och rätten ålade honom att betala.

Den 3 juni 1701 förekom ett mål vid rätten mellan bonden Jöns Månsson i Lilla Krokek och drängen Anders Börjesson i Amundeby rörande olovligt uppsägande från tjänst. Parterna förliktes.

1) Jon Arvidsson (1693), bonde i Lilla Krokek,
 2) Nils Svensson Ram (1693)
 Maria Månsdotter - - - -,
 Barn: Arvid 1718-10-15,
 Karin 1721-04-18,
 Anna 1725-05-17,
 Karin 1728-02-03,
 Karin 1730-12-08,
 Anna 1734-12-14,

Jon Arvidsson är känd enbart till namnet. Hans bakgrund är okänd. Han kom till Lilla Krokek omkring 1718. Då var han redan gift med Maria Månsdotter, född ca 1681, och de hade del i gårdsbruket i Lilla Krokek. Jon avled den 4 december 1720 och uppgavs då vara 27 år gammal. Maria var sannolikt dotter till Måns Nilsson och Maria Persdotter i Lilla Krokek. Jon och Maria fick en son, Arvid 1718 och en dotter Karin 1721, född efter faderns död.

Efter Jon Arvidssons död gifte sig Maria Månsdotter 1724 med ryttaren Nils Svensson Ram från Bankaby. De fortsatte sedan med hennes del av gårdsbruket i Lilla Krokek. De delade detta med hennes far Måns Nilsson samt hennes bröder.

Nils Svensson Ram var född ca 1693. Maria och Nils fick flera barn, Anna 1725, Karin 1728, Karin igen 1730 och Anna 1734. Nils Svensson Ram dog 1737. Maria flyttade därefter till sin son Arvid i Åby Gjutegård.

Vid höstetinget 1728 hade Lars Persson i Freberga instämt ryttaren Nils Ram i Krokek. Orsaken var att Nils till honom sålt en häst som var *ofärdig*. Hur målet slutade vet jag inte.

Vi skall längre fram återkomma till flera av Måns Nilssons barn i Lilla Krokek men först skall vi ta en titt på de människor som bodde på ägorna under 16- och 1700-talen. Det finns åtskilliga noteringar om människor på ägorna och man kan undra över var alla dessa människor bodde. Kanske fanns det flera boplatser på ägorna, utöver de torp som vi redan känner till.

Johan Nilsson	-----, salpetersjudare
H1) Anna Nilsson	(1667) i Adelöv, död 1696
H2) Kerstin	1681,
Barn: Jon	1693-10-10,
Marit	1694-05-?
Nils	1696, död s å
Anna	1699-02-09,
Per	1702-09-20,

Bakgrunden för Johan Nilsson och hans två hustrur är okänd. Han tycks ha kommit till byn i början av 1690-talet. Första hustrun, Anna Nilsson som var från Adelöv dog 1696. Någon vigsel är inte antecknad i Ödeshögs kyrkobok, varken för första eller andra äktenskapet. En av hans hustrur var dotter till Gunnel Olofsdotter i Hårstorp, vilken som änka dog hos sin måg Johan Nilsson på Lilla Krokeks ägor 1703, 83 år gammal. Familjen har troligen flyttat från byn omkr. 1708.

Johan Nilsson var salpetersjudare. Det är därför på sin plats att beskriva detta yrke. Salpeter ingick som en viktig del i tillverkningen av svartkrut. Salpeter uppkommer när organiskt material nedbryts i jord. Jord med salpeter fanns där jorden blivit uppblandad med kreatursspillning. Gustav Vasa förklarade *samtliga golv i ladugårdarna som kunglig egendom*.

Bönderna ålades att ha trägolv i ladugårdarna för att denna salpeterbildning skulle kunna ske. Sjudningen varade årligen från den 1 maj till 29 september. Bönderna klagade över dessa pålagor och över sjudarnas besök.

Sjudarna hade rätt att bryta upp ladugårdsgolven och gräva ut den salpeterhaltiga jorden, sjuda den och skulle sedan vara bonden behjälplig med att lägga tillbaka jorden och återställa golv och inredning. Bonden skulle hålla sjudarna med husrum och förtäring samt bete för deras dragare. Jorden under lagårdarna lakades ur varefter luten kokades eller *sjudades* i stora kopparkärl som rymde 300 kannor, vilket motsvarar 785 liter.

Denna sjudning pågick under 6-7 dagar eller tills ett ägg kunde flyta på ytan. Efter detta tillsattes kalk och aska vilket fick den ingående koksalten att kristalliseras, och som därmed kunde avlägsnas. Därefter fick det hela svalna till ca 25 +grader då salpetern började kristalliseras. Denna råsalpeter transporterades sedan till krutbruken. Sjudarna hade rätt att ta bränsle för kokningen.

Det hävdades att gamla vårdträd intill husen höggs ned till bränsle, att jorden i ladugårdarna inte lades tillbaka och att sjudarna betade sina hästar på bondens oslagna ängar. År 1723 gavs bönderna genom en kunglig förordning rätt att själva tillverka salpeter och att sälja denna till Kronans kruttillverkare. Eftersom sjudarnas besök var ovälkomna utnyttjade bönderna alltmer denna rätt.

Vid riksdagen år 1800 bestämdes att kronans rätt till jorden under gårdarnas uthus skulle upphöra vid 1804 års slut. Men bönderna var fortfarande ålagda att leverera ½ lispund (4½ kg) salpeter årligen per hemman. I mitten av 1800-talet upptäcktes stora saltlager i Sachsen. Detta kunde användas vid kruttillverkning. Härigenom minskade behovet av salpetersjudning av jord. När sedan upptäckten av bomullskrutet gjorts upphörde sjudningen. Därmed upphörde ett näringsfång som bedrivits under nära 500 år och vållat både Kronan och bönderna stora bekymmer.

Där fanns ytterligare en salpetersjudare som bodde på Lilla Krokeks ägor, nämligen Per Eriksson. Möjligen avlöste han Johan Nilsson i yrket men båda är också omnämnda samtidigt som torpare på byns ägor, vilket kan tyda på att det kanske fanns två torp utöver soldattorpet redan i början av 1700-talet.

Per Eriksson - - - - , torpare och salpetersjudare
H Elin Jonsdotter - - - - ,
Barn: Ingeborg - - - - ,
 Sara 1708-09-09,

Per Eriksson är omnämnd i domboken år 1697. Då klagade bonden Håkan Svensson i Stava över att Per slagit ihjäl en sugga för honom. Detta intygades av nämndemannen Anders i Hårstorp.

Torparen Nils Andersson på Stavrebergs ägor berättade att han sett hur Per Eriksson slagit Håkans sugga åtskilliga slag med yxhammaren. Då hade suggan kommit in i Måns Nilssons äng i Lilla Krokek. Det var ungefär 14 dagar före midsommaren.

Rätten dömde Per Eriksson att betala Håkan Svensson för hans sugga med fem daler kopparmynt. Dessutom fick han böta tre daler silvermynt till treskiftes för stämning och dompenningar till Håkan. Dessutom fick han böta för uteblivande.

Per Eriksson avled den 12 juni 1711 i pesten. Han var i Öjan, kanske i sitt arbete som salpetersjudare, och han insjuknade mycket snabbt. Han blev sjuk vid matbordet i Öjan och måste bäras hem. Han dog inom några dagar. Detta var ett vanligt sjukdomsförlopp för pesten. Per Eriksson var gift med Elin Jonsdotter. De fick en dotter den 9 september 1708 som hette Sara. Vart hustrun och dottern tog vägen efter Pers död vet jag inte.

Av en annan domboksnotis, från vintertinget 1712, kan vi läsa att Per Eriksson och Elin Jonsdotter hade en dotter Ingeborg som år 1711 var piga hos Måns i Lilla Krokek. Bonden Per Persson i Bankaby hade 14 dagar före midsommaren 1711 betalat städja för henne som piga hos honom lite senare. Så kom pesten emellan och Per Eriksson samt ytterligare ett barn i familjen dog. Elin Jonsdotter blev också sjuk i pesten och dottern Ingeborg fick löfte av sin husbonde Måns att vara hemma och vårda sin moder. Samtidigt vårdades där också en dotter till Måns.

Per Persson i Bankaby hade instämt Ingeborg till tinget och krävde att hon skulle komma i hans tjänst. Häradsrätten menade dock att Ingeborg icke gjort något fel i sammanhanget. Att pesten kom emellan och ändrade förutsättningarna, det var inget att göra något åt.

I ryttartorpet fanns omkring år 1710 en ryttare som hette Hans Andersson och hans hustru hette Johanna Nilsdotter. De fick en son Anders 1710, möjligen en son Måns 1712. De är i övrigt inte omnämnda. Uppgifterna är något osäkra.

Här borde vi också fråga oss vem den ryttare var som representerade Lilla Krokek i slaget vid Poltava den 28 juni 1709. Antingen stupade han eller togs till fånga och dog i ryska fångläger. Överlevde han även där återkom han i augusti 1722 till hembygden. Men vi vet inget om honom. Men vi kan skänka honom en vänlig tanke så här i efterhand.

Sven Bengtsson	----, tjänstedräng
Karin Jonsdotter	----,
Barn: Lars	1707-05-12,

Sven var sannolikt son till Bengt Bengtsson och hans hustru Karin i Svinåsen i Ödeshögs socken. Han hade fem syskon, bl.a. en broder Erik som bodde i Stora Krokek. Någon vigseluppgift för Sven och Karin har jag inte kunnat anträffa.

År 1707 bodde Sven Bengtsson med sin hustru Karin Jonsdotter på Lilla Krokeks ägor. Det vet vi på grund av en notering i födelseboken. De fick då en son som döptes till Lars. Fadrdarna var från Kråketorp, Lakarp och Svinåsen. Sven Bengtsson är noterad som tjänstedräng. Sven och Karin flyttade efter något eller några år till Sunneby ägor. De bodde där några år men där-efter saknas spår efter dem.

Per Månsson (Krok)	(1698), ryttare och bonde i Lilla Krokek,
h 1) Elin Nilsson	1704-04-28,
h 2) Ingrid Persdotter	1713-, g 1753
Barn: Karin	1726-06-11
(Lisbet)	1732-04-31
Sven	(1741)-, död 1750 efter huvudskada vid ridning
Karin	1743-02-10
Nils	1746-08-18

Det var stor åtgång på ryttare och soldater. Många ryttare är namngivna under kort tid. Per Månsson kan ha varit son till bonden Måns Nilsson i Lilla Krokek. Han var ryttare här under någon kort tid och därefter var han bonde i byn.

Han var född omkring 1698. Han gifte sig 1726 med Elin Nilsson. Hon var född 1704 och var dotter till bonden Nils Svensson i Stavreberg. Per och Elin fick tre barn, Karin 1726, Lisbet (?) 1731 och Karin 1743. Per Månsson kallas även Krok, vilket förmodligen var hans ryttarnamn.

Per och Elin flyttade 1743 från Lilla Krokek till Stavrebergs ägor. Elin dog där 1753 och Per gifte sig 1753 med Ingrid Persdotter. Hennes bakgrund är jag osäker på. Per dog den 16 mars 1767 av värk. Ingrid Persdotter gifte sig 1768 med Sven Larsson.

Till hösttinget 1737 hade drängen Lars Andersson i Lilla Krokek instämt Per Månsson för slagsmål och sabbatsbrott. Per Månsson hade misshandlat Lars så att han fått *fyra hål på högra kinden samt ett uppe i huvudet och blodiga kläder*.

Lars åberopade som vittnen nämndemannen Nils Hansson i Gyllinge, Per Johansson i Stora Krokek, Elias Östensson i Börstabil samt gossen Jonas i Lilla Krokek. Det var bara gossen Jonas, 14 år, som varit åsyna vittne. De övriga hade kommit dit efteråt.

Per Månsson nekade helt till anklagelsen. Man sökte få honom till *sanningens utsägnande, men han nekade, trots starka bindande omständigheter och sannolika skäl*. Rätten bjöd honom att vid nästa ting med ed frigöra sig från åtalet. Målet uppkom så vid vintertinget 1738.

Det visade sig då att Per Månsson inte kunde fullgöra sin ed utan underkastade sig *ett gunstigt utslag*. Han dömdes så till böter. Förmodligen hade han inte kunnat få ihop de sex vittnen som erfordrades. Det tyder kanske på bristande trovärdighet?

De flyttade år 1743 till ett torp på Stavrebergs ägor. De ägde då halva rusthålllet Lilla Krokek och de sålde detta till Jöns Nilsson i Kopparp. Elin dog 1753. Per ingick då nytt äktenskap med Ingrid Petersdotter. Han dog 1767 av värk. Ingrid Petersdotter gifte sig då med Sven Larsson. De båda kom till Lilla Krokeks ryttaretorp 1773, se längre fram.

Vid vintertinget 1742 hade Nils Hansson i Gyllinge och Östen Jonsson i Porsarp gått i borgen för Jöns Nilsson i Kopparp vad gällde dennes köp av halva kronorusthålllet Lilla Krokek. Denna borgen avsåg förmågan att prestera allt vad som hörde till rusthålllet.

Härmed kom en ny släkt, *Gyllingesläkten* med i ägarbildningen till Lilla Krokek. Ägarbildningen blev nu så att Jöns Nilsson i Kopparp och Anders Månsson ägde var sin del, hälften vardera av Lilla Krokek.

Vid vintertinget 1743 klagade Jöns Nilsson och Anders Månsson över att en *del obetänkta människor tagit sig före att tillfoga dem skada och olägenhet på deras vid stråk- eller stora landsvägen belägna gärdesgårdar som de nederbryta och fördärva , samt på sommaren hö och säd antingen nedtrampa eller alldeles borttaga, samt ock betat genom kreaturens olovliga insläppande*. De anhöll att rätten skulle vid vite förbjuda sådant. Rätten beslöt därför att vid fem dalers vite förbjuda sådan skadegörelse.

1699 och 1704 var år med hög dödlighet. Åren 1710-11 kom den orientalska pesten och skördade många offer i hela landet. I Ödeshögs socken dog 154 människor i pesten, därav 20 i Stavabygden, därav en i Lilla Krokek, nämligen Per Eriksson ovan. Det var dock flera människor som insjuknade i pesten men som klarade sig.

Nils Månsson (1689) bonde i L Krokek
H Maria Andersdotter - - - - ,
Barn: Måns 1732-09-27

Nils och Maria gifte sig 1731. Båda uppgavs då vara från Lilla Krokek. Han var son till Måns Nilsson och dennes andra hustru Maria Persdotter. Maria Andersdotters bakgrund är okänd.

Nils dog 1737. De hade då del i gårdsbruket i Lilla Krokek. Maria Andersdotter ansåg sig av allt att döma missgynnad i testamentet efter sin man. Till sommartinget 1737 hade hon instämt Erland Hansson och Håkan Jansson från Munkeryd för att de inför tinget skulle lämna sina synpunkter på testamentet.

De hade varit närvarande när testamentet efter Nils Månsson upprättades och hade bevittnat detta. Rätten fastställde dock testamentet. Det blev då i stället överklagat av änkan Maria Månsdotter i Åby Gjutegård, som menade sig ha blivit missgynnad. Hon var dotter till Måns Nilsson i Lilla Krokek och syster till Nils Månsson.

Häradstinget fick mera arbete. Maria Andersdotter hade till sommartinget 1738 instämt sina svågrar, Per Månsson och Anders Månsson för att de hade uppburit hennes del av augmentsrättan för år 1737 och ville ha ut sin del därav. Hon gifte sig detta år med ryttaren Nils Ek i Lilla Krokek. Nils Ek kom till Lilla Krokek som ryttare omkring år 1727. Vi kan anta att Maria Andersdotter lämnade sin del av gårdsbruket och då flyttade in i ryttartorpet. Se mera om dem här nedan.

Nils Ek (1669), ryttare för Lilla Krokek
H1 Maria Persdotter - - - - , död 1737,
H2 Maria Andersdotter - - - - ,
Barn: Nils 1728-08-02,

Nils Ek kom till Lilla Krokek som ryttare omkring 1727. Han var först gift med Maria Persdotter. Vi har inga uppgifter om deras bakgrund, inte heller om deras vigsel. Hon dog 1737, begrovs 1 maj. Han gifte sig på nytt

1738, då med änkan Maria Andersdotter i Lilla Krokek, vilket betydde änkan efter Nils Månsson.

Nils Ek fortsatte som ryttare för Lilla Krokek och var åtskilligt ute i fält. Vid tinget fortsatte flera tvister mellan Nils och hans hustru å ena sidan och Per Månsson och Anders Månsson å den andra sidan. Det rörde ersättningar av olika slag för rusthållet i Lilla Krokek. Maria Andersdotter överlät troligen sin del av gårdsbruket i början av 1740-talet på sina svågrar, Per Månsson och Anders Månsson. I slutet av 1750-talet flyttade Nils och Maria till Klämmestorps ägor. Nils dog där 1773 och Maria dog 1776 i ett torp på Tällekullens ägor.

Ryttaren Nils Herrbrander i Hårstorps soldattorp hade vid hösttinget 1757 instämt ryttaren Nils Ek i Lilla Krokeks soldattorp. Orsaken var att Nils skjutit ett *svinkreatur* som tillhörde Herrbrander. Ryttaren Ek hade just blivit uppbådad i kronans tjänst och kunde inte inställa sig. Målet blev uppskjutet. Det togs upp ett år senare, vid hösttinget 1758. Då hade Ek inlämnat en motstämning mot Herrbrander och gästgivareänkan Anna Katharina Berg i Hårstorp.

Nils Ek hävdade att svin kommit in i hans åkerlycka på grund av Hårstorps bristfälliga hägnad. Hon blev av rätten befriad från åtalet. Rätten funderade sedan över stadgandet i allmänna lagens tionde kapitel att *när få gått in genom annans ogilda gärdesgård, bör den gärdesgården uppehålla borde, genast gälda skadan*. Rätten kom fram till att Ek skulle tagit hand om *svinkreaturet* och sedan fått ersättning av Herrbrander. Ek blev nu dömd att betala *svinkreaturets* värde och även lagsökningskostnaden. Därefter skulle han få möjlighet att åter instämma hustrun Berg, *om de sig emellan icke åsämjas*. Man kan undra om inte rätten lite för tidigt gett hustrun Berg fri-brev i saken.

Domboken från 1765 års höstting kan berätta lite om Nils Ek och hans hustru på Klämmestorps ägor. Det hade då uppstått någon tvist mellan Ek och de tre jordägarna i Klämmestorp. Det ledde fram till en överenskommelse dem emellan enligt följande: *Jag Nils Ek utfäster mig att till min husbonde, innehavaren av Klämmestorp för den av mig på samma hemmans ägor gjorda uppodling, giva i årlig skatt tolv daler silvermynt, i alla mål visa mig villig och tjänstaktig, över hemmanets skog och mark hava flitigt inseende, så att icke någon åverkan därå varken av mig eller främmande förövas, och äntligen att husen på denna uppodling skola efter min och min hustrus dödliga avgång, tillika med ägorna, i det stånd alltsammans då befinnas, mina husbönder eller deras rätts innehavare i Klämmestorps hemman, till full ägo, nyttjande och besittning klanderlöst tillfalla.*

Häremot försäkrar jag Per Persson, Anders Larsson och Lars Håkansson avskedade ryttaren Nils Ek och hans hustru om en rolig besittning i hela deras livstid av förenämnda torpställe och därtill lydande ägor, ävensom och Nils Ek med sin hustru tillåtes att toppar och torra vindfällen till vedbrand upprensa, vartill att av gårdens mark njuta vad till ägornas hägn och fredande vid torpstället nödtorftigt erfordras, vilket med namns undersättande bestyrkes,

Ödeshög den 7 november 1765.

De tre jordägarna undertecknade dokumentet och därefter blev det av rätten gillad och stadfäst.

Vid hösttinget 1770 förekom en tvist mellan Nils Ek och bonden Per Månsson i Klämmestorp. Per Månsson hade instämt Nils Ek för att denne skjutit två svin för honom. Det blev en besvärlig tvist inför domstolen. Bakgrunden var att Nils Ek och hans hustru Maria Vistensdotter (?) hade fått skador på en åkerlycka av två svin och Nils Ek hade varit förargad. En dag hördes skott och därefter var en galt och en gris skjutna. Nils Ek förnekade att han hade skjutit dem.

Flera vittnen hördes och det hela talade mot Nils Ek, men han fortsatte att neka. Rätten gav honom chansen att vid nästa ting avlägga ed på att han inte skjutit dem. Målet fortsatte så vid vintertinget 1771 den 28 februari och både Per Månsson och Nils Ek vidhöll sina tidigare ståndpunkter. Nils avlade så sin ed på att han var oskyldig till vad Per Månsson beskyllt honom för.

Efter att på detta sätt ha friat sig från detta brott begärde Nils att för sin egen säkerhet berätta att Per Månsson hade hotat honom.

Nils uppgav inför rätten att han var till hög ålder kommen. Han ville fästa rättens uppmärksamhet på att i fall honom eller hans hus något ont skulle hända, skulle rätten härmed veta vem som för detta kunde misstänkas. Detta antecknades i domboken samt, med rättens varning till Per Månsson *som är känd för elakt och överdådigt uppförande att för ogudaktiga göromål taga sig till vara.*

Denna anteckning i domboken gör att vi frågar oss vem denne Per Månsson var. Det finns skäl att nämna något mera om honom, därför att han någon tid bodde i Lilla Krokek. Nils Eks hustru kallas här Maria Vistensdotter. Detta är svårt att förklara. Hon borde fortfarande heta Maria Andersdotter. Om Per Månsson, se nedan.

Per Månsson	(1718), bonde
H1 Ingrid Johansdotter	(1716), död 1773
H2 Katharina Larsdotter	- - - -
Barn: Bengt	1756-11-01 i Adelöv
Katharina	1776-01-08, död samma dag.

Per Månsson var gift med Ingrid Johansdotter och de gifte sig troligen i Adelöv 1751. De bodde sedan i Adelövs by under ett antal år. Därefter arrenderade Per en gård i Åeryd i Ödeshögs socken. Därifrån kom de till Klämmestorp troligen 1770. Efter ett eller två år i Klämmestorp flyttade familjen till Lilla Krokek. Där dog Ingrid Johansdotter den 14 maj 1773, 60 år gammal.

Per Månsson gifte sig därefter med änkan Katharina Larsdotter från Östra Haddåsen. Hon hade tidigare varit gift med torparen Nils Nilsson och de hade ett torp på Holkabergs ägor. Nils Nilsson dog där 1772 och Katharina (eller Karin) flyttade tillbaka till Östra Haddåsen innan hon gifte sig med Per Månsson. Per Månsson brukade då den ena halvgården i Lilla Krokek.

Per Månsson hade en ganska stökig tillvaro. Han råkade ofta i klammeri med rättvisan och hade tvister med omgivningen. Under rusets inflytande kom han i slagsmål. Han drog på sig åtskilliga skulder i form av böter och skadestånd. År 1776 flyttade familjen från Lilla Krokek och till ett torp på Holkabergs ägor. Kanske var det det torp som Katharina och hennes man

tidigare haft. De återkom efter någon tid till Lilla Krokek och återigen var Per Månsson bonde, men bara för en kort tid. Familjen flyttade sedan till Erstorp och därefter till ett torp på Skattegårdens ägor i Ödeshög.

Bonden Johan Persson i Stora Krokek var en son till Per Månsson och Ingrid Johansdotter, detta framgår av domboken för 1777.

Vid vintertinget 1774 hade hemmansbrukaren Per Månsson i Lilla Krokek instämt bonden Jonas Persson i Stora Krokek. Bakgrunden för denna stämning var en arvstvist. Jonas Perssons första hustru, Kerstin Erlandsdotter, hade en son som hette Peter Persson, född i Kerstins första äktenskap med Per Bengtsson i Börstabol. Peter Persson hade nu dött.

Per Månsson i Lilla Krokek var syskonbarn till den avlidne och ville ha del av arvet. Häradsrätten funderade över anspråken men beslutade sedan att Peter Perssons broder, Jonas skulle få arvet. Per Månsson fick ingenting. Han fick bara betala rättegångskostnaden.

Av anteckningarna i målet rörande denna arvstvist framgår att Per Månsson var syskonbarn till den avlidne Peter Persson. Vi kan då gissa att Per Månssons mor var barn till Per Bengtsson i Börstabol i dennes första gifte.

Per Månsson var en människa med åtskilliga problem. Kanske var det spritproblemen som var störst. På hemväg från Sandstuvumarknaden 1769 hade Per stannat till på krogen i Ödeshög och där blev det slagsmål. Per var drucken. Kanske hade han vad vi idag kallar *dåligt ölsinne*. Under Stava och Börstabol finns mer att läsa om denna marknadsafton.

År 1774 var Per Månsson i slagsmål igen. Även nu var det marknadsafton. Nils Herrbrander från Börstabol och hans son, ryttaren Nils Ekegren var på hemväg från Sandstuvumarknaden. När de åkte förbi Per Månssons hus i Lilla Krokek hörde de höga skrik och oväsen. Nils Ekegren var ryttare för Lilla Krokek och hade ett ärende till Per Månsson.

De fick där se att Per Månsson höll på att misshandla sin gårdsbo Bengt Nilsson. Herrbrander hade då sagt till Per att han måste hålla styr på sig. Då svarade Per att det hade inga rännarekärningar med att göra. Han hade också sagt till Herrbrander att *han kunde kyssa honom i röven*. Denna diskussion slutade med att Herrbrander och Ekegren hade kommit i handgemäng med Per. Flera vittnen fanns till detta. Vi låter Brita Persdotter berätta om detta.

Pigan Brita Persdotter var i tjänst hos Per Månsson och var med honom på hemväg från Sandstuvumarknaden. I Ödeshög hade Per slagit en gosse och vid hemkomsten kom han i bråk och slagsmål med sin gårdsbo Bengt Nilsson. Därvid hade Bengts hustru kommit och försökt ta sin man i försvar. Då kom också Herrbrander och Ekegren dit och frågade vad oväsendet gällde. Per Månsson hade svarat honom att *inga rännare hade med det att göra*. Herrbrander hade frågat om Per menade honom men Per hade svarat nej. Sedan hade Per åter börjat skuffa Bengt och då hade Herrbrander uppmanat Per att hålla styr på sig.

Då hade Per svarat honom att *det hade inga rännarekärningar med att göra*. Sedan gick Per in i stugan men vände sig om och pekade på sin bak samtidigt som han sade *kyss mig i röven*. Herrbrander och Ekegren följde efter honom in och där hade något av ett handgemäng börjat. De kom strax därpå ut igen och där utdelades flera slag.

Per Månsson kallade dem för *tjuv, skälm och rövare*. När de sedan gått sin väg hade Per Månsson sagt att om bara Herrbrander kommit ensam hade Per satt yxan i honom och tappat av honom bloden. Så långt berättade pigan Brita. De övriga vittnesmålen innehöll ungefär samma uppgifter.

Rätten fick mycket att fundera på och åtskilliga lagrum att hänvisa till. Rätten dömde Per till kraftiga böter för *hårdrag på Herrbrander som fick en örelöck* bortdragen. Han hade också kallat Herrbrander fyra ohöviska och föraktliga ord. Han tillvitade dem edsöresbrott och han hade varit drucken. För dessa prestationer dömdes han till sammanlagt 30 daler silvermynt i böter.

Herrbrander fick böta sex daler och Ekegren fick böta en daler. Per Månsson fick således en dryg räkning efter sina insatser denna marknadsafton. Han blev också ålagd att göra en offentlig avbön vid tinget för sina beskyllningar mot Herrbrander.

Detta skulle göras vid vintertinget 1775. Domboken för detta år saknas och därför vet vi inte helt vad som hände. Vid vintertinget år 1776 står avbönen fortfarande kvar. Den skulle avklarats vid hösttinget 1775 men Per Månsson hade inte infunnit sig.

Vid vintertinget 1776 lät därför ryttarna Herrbrander och Ekegren meddela till rätten att de kunde eftergiva honom denna avbön. Rätten lät därför *med Per Månssons avbön bero*.

Hur gick det då med hans slagsmål med grannen, Bengt Nilsson? Jo, om detta finns också en del att läsa i domboken från hösttinget 1774. Det var Bengt Nilsson som hade instämt Per Månsson för att denne på midsommardagen detta år hade slagit Bengt Nilssons hustru och son. Vidare hade han den 7 juli hade på samma sätt slagit honom, Bengt Nilsson och hans hustru. Vidare hade Per Månssons kreatur orsakat skador på Bengt Nilssons havre och kål. Han krävde också att Per Månsson skulle ersätta honom för transport av hårdvallshö till Malmen, vidare för tio lass ved och fem lass gödsel.

Pigan Brita Persdotter samt nämndemannen Anders Persson i Stenkilsby och bonden Jonas Abrahamsson i Stora Krokek hördes som vittnen.

Pigan Brita Persdotter berättade att Per Månsson på midsommardagen slagit Bengt Nilssons son, först med en vidja och sedan med en stake. Orsaken kände hon inte till. De andra vittnena intygade att Per Månssons kreatur gjort skada för Bengt Nilsson. Per Månssons getter hade vid inspektionstillfället ätit upp 30 kálhuvuden och Per Månssons oxar och kalvar hade varit inne på Bengt Nilssons havreåker.

Per Månsson själv förnekade alltsammans och han framhöll att han kunde skaffa flera vittnen till sin egen fördel och begärde därför uppskov med målet. Rätten beviljade detta.

Eftersom domboken för 1775 saknas kan vi inte följa detta mål längre. Det bör rimligen ha slutat till Per Månssons nackdel.

Vid vintertinget 1777 hade bonden Johan Persson i Stora Krokek instämt sin fader, torparen Per Månsson på Holkabergs ägor, tidigare bonde i Lilla Krokek. Han krävde att fadern skulle utbetala hans mödernearv, en riksdaler och 32 skillingar, eller förete bouppteckningen och betala efter vad den upptar.

Per Månsson ansåg sig inte vara skyldig sin son något. Han hade genom betalning av halm, en piska och spannmål fullgjort sina skyldigheter.

Målet uppsköts till nästa ting för att sonen då skulle ha vittnen med sig. Jag har inga anteckningar om hur denna tvist fortsatte. Kanske insåg sonen att det var enklast att lägga ned sina krav mot fadern.

Anders Månsson	1695-05-11, bonde på ½ mantal Lilla Krokek
H Kerstin Jonsdotter	1716-02-26,
Barn: Anna	(1736)
Måns	1738-09-22,
Son	1741-01-14,
Anders	1745-07-04 (död ?),
Jonas	1748-07-13,
Lisken	1749, fosterdotter (?)

Anders Månsson var son till Måns Nilsson och Maria Persdotter i Lilla Krokek och han föddes 1695. Han och Kerstin gifte sig 1731. Båda tjänade då i Åby. Han var då 36 år och hon var 15. Hon var dotter till Jon Andersson i Stava. De innehade sedan halva rusthållet Lilla Krokek.

Kerstin Jonsdotter uppgavs 1771 vara svagsint och intagen på Vadstena hospital. Sonen Anders, född 1755, uppgavs 1771 vara *alldeles ofärdig och intagen på Vadstena hospital*. Anders Månsson flyttade 1771 till Jusseryd. Året därefter dog han hos sina barn på Åby Gästgivargård.

Hos Anders Månsson i Lilla Krokek fanns 1743 en dräng, Johan Johansson, och en piga Maria Svensdotter. Det blev ett kärleksmöte mellan dessa strax före midsommaren och hon födde så småningom en pojke. Hon berättade att Johan lovat henne äktenskap men han ville inte medge något sådant. Flera gånger var de båda inför sommaringet 1744.

Flera vittnen intygade äktenskapslöftet men drängen nekade ihärdigt. Det hela slutade med att både pigans och drängens föräldrar på var sin sida ansåg sitt barn för gott för ett sådant äktenskap. Rätten dömde därefter drängen och pigan till böter för lägersmålsbrott.

Anders Månsson var utsedd att vara förmyndare för Håkan Jonssons omyndiga barn i Stava. Håkan Jonsson var en svåger till Anders och han dog 1764. Det förekom en del oenigheter om detta förmynderskap och flera gånger var Anders Månsson stämd inför tinget. Vid tinget 1770 nämndes att Anders Månsson skulle upphöra med detta förmynderskap.

Vid sommaringet 1771 var han åter instämd till tinget och krävdes då på 105 daler silvermynt som han skulle vara skyldig sterbhuset. Anders Månsson vidgick denna skuld men anhöll om anstånd med betalningen till nästa Michaelimässa och vi kan anta att dessa pengar var utlånade, så som var vanligt. Det nämns inget om att Anders Månsson på något sätt skulle gjort något orätt. De oenigheter som varit kan ha varit naturliga företeelser.

Jöns Jönsson (1716), bonde, arrendator
 H1 Kerstin Håkansdotter (1712), död 1745, 33 år gammal
 H2 Greta Jonsdotter 1718-12-10,
 Barn: Kerstin (1741)
 Maria (1744)
 Karin 1747-07-13,
 Anna 1750-02-16,
 Jöns 1752-05-19,
 Brita 1755-08-08, död 1756,

Jöns Jönsson och hans första hustru, Kerstin Håkansdotter, kom till Lilla Krokek troligen 1744. De arrenderade möjligen den ena av gårdarna av Jöns Nilsson i Kopparp. Jöns Jönsson var född ca 1716 och hon var född 1712. Deras bakgrund vet vi inget om. Förmodligen kom de från någon annan socken.

Kerstin Håkansdotter dog 1745 och i bouppteckningen omnämns Johan Håkansson i Dalen i Stora Åby. Han var möjligen en broder till Kerstin Håkansdotter. I bouppteckningen uppges att Jöns och Kerstin hade två barn, Kerstin 4 år och Maria ett år.

Jöns Jönsson gifte sig 1746 med Greta Jonsdotter. Hon var dotter till Jonas Olofsson och Ingrid Andersdotter i Södra Bråten och född 1718. De fick barnen Karin 1747, Anna 1750, Jöns 1752 och Brita 1755, död 1756.

Till sommaringet 1750 hade drängen Olof Jonsson i Södra Bråten instämt sin svåger Jöns Jönsson i Lilla Krokek och dennes hustru Margareta Jonsdotter rörande en arvstvist. Jöns Jönsson och hans hustru blev frikända av rätten. Senare på 1750-talet flyttade familjen till ett torp på Södra Bråtens ägor. Där föddes ytterligare några barn. Något märkligt inträffade där, nämligen att Greta Jonsdotter år 1776 födde ett oäkta barn. Barnafadern uppgavs vara förra soldaten Anders Fagerdahl. Det kanske mest märkliga är dock att Greta då var 57 år gammal. Man kan ställa sig tveksam till uppgiften, men ändå tycks allt stämma. Vi kan anta att detta var ett stort samtalsämne i bygden på den tiden.

Torparen Jöns Jönsson dog 10 augusti 1784 på Stastorpasjön, 68 år gammal. Han drunknade när han var där och fiskade. Greta Jonsdotter dog 1790 av bröstsjuka. Vi kanske kan anta att deras torp låg i väster på Södra Bråtens ägor vid gränsen mot Staffanstorp och Gyllinge.

I domboken från 1749 kan vi läsa att bonden Jöns Jönsson i Lilla Krokek till vintertinget 1749 hade instämt kvartermästaren Johan Berg i Holkaberg. Jöns påstod att Johan Berg varit i hans loge och stulit drås till en tunna korn. För detta krävde han ersättning.

Johan Berg inställde sig och kunde inte neka till det han anklagades för, men stämningen hade av allt att döma ändå inte nått honom i tid, varför målet uppsköts. Målet uppkom då på sommaringet 1749. Då var Johan Berg sjuk och företräddes av sin måg, Johan Castensson. Berg hade nu gjort en motanmälan som rörde hur Jöns hade återlämnat en kärra som han lånat i Holkaberg. Jöns Jönssons vittnen var Håkan Jonsson i Munkeryd och Abraham Jonsson i Stora Krokek.

Vittnena berättade att de varit närvarande när Jöns Jonsson frågat Johan Berg om stölden på logen i Lilla Krokek. Han åberopade som vittnen också

drängen Israel Persson och pigan Maria Johansdotter. Dessutom vittnade i målet också ryttaren Jöns Norström från Narbäck och bonden Anders Måns-son i Lilla Krokek och smeden Måns Svensson i Vreta.

Ur mängden av information i detta mål framgår att Jöns tidigt en morgon åkt till Holkaberg och återlämnat en kärra. Det var nysnö och flera personer hade kunnat intyga riktigheten. Målet svällde och blev omfattande. Rättens utslag kom lite senare och blev vad jag kunnat se ingen fällande dom åt nå-
got håll. Alla frikändes.

1737 var ett år med höga dödstal, de flesta dödsfallen under vintern och våren. Det har i kyrkoböckerna för Ödeshögs församling inte angetts vilken epidemi eller vilka sjukdomar som förekom. Möjligen var det "frossan" som är omtalat det året på andra håll i Sverige. I Ödeshögs församling dog 109 personer, en siffra som var ca tre gånger så hög som under ett normalår. I Stavabygden dog 20 personer, därav fem i Lilla Krokek. Under denna peri-
od bodde följande människor i Lilla Krokek.

Vid vintertinget 1728 hade pigan Brita Jönsdotter på Lilla Krokeks ägor instämt nämndemannen Nils Håkansson i Jusseryd för att hon inte fått ut sin lön efter att ha haft tjänst hos honom. Rätten ålade honom att utbetala lönen.

Det var Måns Nilsson och hans ättlingar som dominerade ägarbilderna från 1660-talet och under en stor del av 1700-talet. Jöns Jönsson är den ende under denna tid som inte direkt kan knytas ihop med Måns Nilssons familj. Han var möjligen arrendator på den del som ägdes av Jöns Nilsson i Kop-
parp.

Göran Johansson - - - - , torpare (?) på Lilla Krokeks ägor,
H Ingrid Andersdotter (1685),
Barn: Anders 1707-04-15, dog 8 juli samma år.

Göran Johansson inflyttade från Gränna socken 1707 och gifte sig sam-
ma år med Ingrid Andersdotter från Hårstorp. De övertog senare hennes
föräldragård i Hårstorp. Hon var dotter till nämndemannen Anders Svensson
i Hårstorp och därigenom av *Narbäcksslakten*. Det var sannolikt mycket
tillfälligt som de bodde på Lilla Krokeks ägor. Se vidare under Hårstorp.

Per Andersson - - - - , torpare (?),
H Elin Jönsdotter - - - - ,
Barn: Kerstin 1712-07-26,
Elisabet 1714-06-04,

Per Andersson var sannolikt torpare på Lilla Krokeks ägor några år på
1710-talet. Han var gift med Elin Jönsdotter. Deras bakgrund är okänd. De
är kända genom de båda födelsenotiserna från år 1712 och 1714, men Elin
Jönsdotter är 1714 antecknad som Ingiäl Gudmundsdotter, i mina anteck-

ningar, vilka kan ha blivit felaktiga. Detta kan också vara en helt annan familj. Se under Stava.

Från 1711 finns anteckningar om Per Andersson och Elin Jönsdotter på Bodebols ägor, vilket tycks vara samma. Det är annars osäkert vart de flyttade från Lilla Krokek. Flyttade de kanske till Stora Krokeks ägor? Vi har där en notis från år 1728. Då dog torparen Per Andersson på Stora Krokeks ägor, 42 år gammal.

Det kan kanske vara denne. Dessutom kan vi möjligen fråga oss om inte Elin Jönsdotter helt enkelt var den i pesten avlidne Per Erikssons änka som ingått nytt äktenskap med Per Andersson. Vigselboken har visserligen ingen notis härom, men att kyrkoböckerna inte innehåller allt som skett, det vet vi sedan tidigare.

Någonstans på Lilla Krokeks ägor bodde allmosehjonet Brita. Hon avled 1737 och var då 50 år gammal, född ca 1683.

År 1743 fanns en torpare på byns ägor som hette Johan Andersson. Familjen har troligen bott här tillfälligt.

Lars Jönsson (1660), torpare, död 1731
(Lisken) - - - - ,
Elisabet (1693), g 1740 med änkomannen Erik Valler

Torparen Lars Jönsson på lilla Krokeks ägor avled 1731 i en ålder av 71 år. Han begrovs den 14 mars. Uppgiften är ur "dödboken" i Ödeshögs församling. År 1740 gifte sig änkomannen Erik Valler med Elisabet Larsdotter från lilla Krokek. Möjligen är kopplingarna något osäkra.

Erik Isaksson Valler (1683), död 1743
Elisabet Larsdotter (1693), död 1743
Barn: Peter 1745-09-30

Erik Isaksson Valler var ryttare i Kopparp åren omkring 1714-1734. Han var sedan torpare i Frebol och från 1740 i Hårstorp. De bodde också en tid på L Krokeks ägor. Det var också här de dog, nämligen 1743, först dog Erik Valler, 60 år gammal och därefter hans hustru, 50 år gammal. Att de skulle fått barn 1745, detta tycks inte stämma, ändå säger kyrkoboken så. Det tycks ha funnits flera personer med dessa namn, eller är kyrkobokens uppgifter om dödsfallen helt fel?

Lars Eriksson (1726), bonde,
H Anna Andersdotter (1736),
Barn: Lena 1764-03-09,
Peter 1766-01-23,
Maria 1768-01-05
Elisabet 1770-11-23, död 1771 av bröstsjuka

Lars och Anna gifte sig 1763. De bodde någon tid efter giftermålet i Öjan innan de 1767 kom till Lilla Krokek. År 1772 flyttade de till Amundebys. Han var son till bonden Erik Larsson och hans hustru Maria Persdotter i Öjan. Hon var dotter till bonden Anders Månsson och hans hustru Kerstin Jonsdotter i Lilla Krokek.

Några födelsenotiser har icke kunnat anträffas rörande någon av dem. Bakgrunden för Lars är säkert belagd i dombok och i bouppteckning. Omkring år 1790 flyttade de till Stavreberg. Anna dog 1797 och Lars dog 1813.

Från sommartinget 1767 har jag inhämtat att Lars Eriksson vid auktion i Öjan den 3 oktober 1766 gjorde en del inrop, sammanlagt för 98 daler silvermynt. Han hade inte betalat denna skuld inom avtalad tid och av auktionsförrättaren Jöns Håkansson i Börstabil blev han därför instämmd till tinget. Rätten ålade honom att betala inom en månad.

Vid samma ting, sommartinget 1767, hade Lars Eriksson instämt sina svågrar, Lars Nilsson och Johan Nilsson i Öjan med krav på 90 daler silvermynt för förbättringar som Lars gjort på stugan i Öjan, innan han flyttade därifrån. Svågarna ansåg att kravet var felaktigt och hade från sin sida återstämt Lars för obefogad stämning. De ansåg dock att de kunde acceptera någon ersättning. De förliktes därefter på så sätt att två nämndemän skulle göra en ny värdering och därefter genast betala till Lars Eriksson det belopp som den nya värderingen kommit fram till.

Vid sommartinget 1772 hade Lars Eriksson instämt sin svärfader Anders Månsson i Åby (tidigare Lilla Krokek) samt svågarna Peter Andersson i Åby och Johan Svensson i Jussberg med krav på att utfå sin andel av en såld treding i Lilla Krokek. Parterna beslutade därefter om likvidation för att därigenom utröna om Lars Eriksson har något att fordra.

Håkan Nilsson	(1732), bonde
H Maria Andersdotter	(1731)
Barn: Johan	1766-06-15
Maria	1768-07-29, död i kikhosta 1770
Peter	1771-03-22,

Bakgrunden för Håkan och Maria är okänd. Var möjligen Maria en dotter till Anders Månsson och Kerstin Jonsdotter? De flyttade till Ödeshögs Skrappegård omkring 1771. Håkan avled där 1781.

Bengt Nilsson	(1711), bonde
Ingrid Olofsdotter	(1729)
Barn: Nils	(1765)
Ingrid	(1763)

Även för Bengt och Ingrid är bakgrunden okänd. Det är troligt att båda de sistnämnda familjerna inte tidigare bott i socknen. Barnen Nils och Ingrid tycks inte vara födda i Ödeshögs socken. Uppgifterna om Bengt Nilssons och hans familj är hämtade från den kortfattade husförhörlängd som upprättades för åren 1766-1773. Bengt Nilsson flyttade med sin familj från Lilla Krokek under 1780-talet. Deras vidare öden är okända.

Hans Davidsson	(1734), brukare i Kopparp
Sara Nilsson	(1736-08-24)
Barn: Jöns	1762-09-25, död 1764 av håll och styng
Katharina	1769-01-02,
Maria	1772-05-06,

Hans var möjligen son till David Jonsson och Maria Olofsdotter i Gumby. Sara var enligt vigselanteckningarna från Stockseryd. Troligen tjänade hon piga där då och hennes föräldrar var troligen Nils och Agneta i Frebol.

Efter att de gift sig 1762 bodde de först i Stockseryd, sedan i Åeryd och därefter någon tid i Lilla Krokek och sedan Stora Krokek. Omkring 1789 kom de till Kopparp, där de arrenderade en gård. Dopvittne i Stora Krokek när sonen Jonas föddes var bl.a. Maria Persdotter från Kopparp. Sara dog 1790 och Hans 1792.

Vid vintertinget 1778 hade bonden Samuel Olofsson i Lafstad i Adelöv instämt Hans Davidsson rörande en skuld om fyra riksdaler och 16 skilling. Rätten ålade Hans att betala.

Något senare under samma ting hade Hans åter blivit instämd, då av bonden Olof Larsson i Ugglehult som krävde betalning av sammanlagt 23 riksdaler, eller 142 daler silvermynt, enligt skuldebrev från den 26 september 1776 och 3 september 1777. Hans anhöll om tre månaders anstånd, vilket beviljades. Rätten ålade honom att inom nämnda tid betala skulderna.

Hans Davidsson hade problem med skulder. Vid vintertinget 1778 dök ytterligare två fordringsägare upp. Det var bonden Elias Svensson i Forsby som återkrävde två riksdaler och Anders Ramberg i Åby som krävde honom på 16 riksdaler. Rätten ålade honom att betala.

Det var inte nog därmed. Vid samma ting fanns ytterligare två fordringsägare, kornetten Palmér och änkan Annika Jonsdotter i Norra Bråten som krävde pengar av Hans Davidsson. Med dessa två hade han dock förlikts innan målet kom upp vid tinget.

Peter Abrahamsson	1748-05-24, bonde (?)
h Stina Johansdotter	1756-01-07,
Barn: Maria	1780-11-12, gift med Anders Andersson i St Krokek
Katharina	1786-01-08,
Jonas	1791-07-02,

Peter var son till bonden Abraham Johansson och hans hustru Maria Larsdotter i Stora Krokek. Stina var dotter till Johan Palmgren och Greta Andersdotter på Porsarps ägor. De gifte sig 1780. Båda tjänade troligen då i Lilla Krokek och de bodde sedan några år här. De flyttade till Stavreberg omkring 1784 och senare till Holkaberg.

Där dog Peter av vattusot 1794. Stina flyttade därefter till Stora Krokeks ägor. Dottern Maria gifte sig 1815 med Anders Andersson från Börstabol. De blev sedan torpare på "Gärdet" på Stora Krokeks ägor. Där bodde Stina till sin död 1838. Bouppteckningen efter Peter Abrahamsson upptog tillgångar för 13 riksdaler.

I domboken från 1782 års sommaring kan vi se att Anders Persson i Kråketorp hade låtit instämma änkan Brita Jönsdotter, hennes måg Peter Abrahamsson och hustrun Stina Johansdotter i Lilla Krokek. Målet gällde en skuldfordran samt någon bouppteckning. Parterna förliktes och målet behövde inte tas upp vid rätten.

Gästgivaren i Holkaberg, Jakob Castensson, hade till vintertinget 1756 instämt bönderna Johan Svensson i Stava och Jonas Petersson i Narbäck samt troligen också Anders Månsson i Lilla Krokek samt Per och Abraham i Stora Krokek. Orsaken var att de påstods ha försummat hjälpskjutsarna vid gästgivargården. Sådana stämningar var inte ovanliga. Hur målet slutade har jag inte lyckats utläsa.

Vid sommaringet 1763 i Ödeshög hade gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg instämt rusthållaren Håkan Jonsson i Munkeryd för att denne försummat en överenskommelse om en enbets skjuts vid gästgivargården. Gästgivaren krävde böter samt ersättning för rättegångskostnaderna. Vid rätten inställde sig då också flera andra av reservhemmanens *åboar*, bl. a. Anders Månsson i Lilla Krokek. De hävdade att de icke ville vara bundna vid gästgivargården mer än de dagar då de bör ha sina hästar i beredskap. Den s.k. enbetstavlan som gästgivaren inrättat därutöver ville de inte bry sig om.

Sven Larsson	(1726), torpare
Ingrid Petersdotter	(1713),
Annika Jonsdotter	(1759), styvdotter (brorsdotter)

Bakgrunden för Sven är inte känd. Sven var torpare på Stavrebergs ägor när han 1767 ingick äktenskap med Ingrid Petersdotter. Ingrid var då änka efter torparen Per Månsson i Stavreberg i hans andra gifte. Hennes bakgrund är också okänd. Per Månsson hade sina rötter i Lilla Krokek.

Detta var kanske anledningen till att Sven och Ingrid från 1773 bodde i Lilla Krokeks soldattorp. De bodde troligen "som inhyses". Deras vidare öden är okända. Möjligen avled Ingrid som fattighjon den 30 januari 1804.

En ny släkt kommer till Lilla Krokek

Jöns Nilsson i Kopparp hade 1743 förvärvat den ena halvgården i Lilla Krokek. Han hade dock inte själv brukat gården utan hade haft den utarrenderad. Jöns Nilssons son Sven Jönsson, gjorde likadant. När Sven Jönsson dog 1785 flyttade hans änka och hennes barn till Lilla Krokek. En ny släkt kom därmed till byn.

Maria Persdotter	(1734), änka efter Sven Jönsson i Kopparp
Barn: Brita	1768-05-09, g 1790 m Hans Hansson i Gyllinge
Nils	1770-05-12,
Annika	1773-04-05, död av bröstsjuka 1789
Johan	1775-03-24, död av lungsot 1791
Peter	1779-06-23

Maria Persdotter var sannolikt dotter till Per Jönsson och Maria Olofsdotter i Sjögetorp. Hon blev änka 1785 efter den rika bonden Sven Jönsson i Kopparp. Bland tillgångarna efter honom ingick bl. a. Lilla Krokek. Hon flyttade efter mannens död med sina barn från Kopparp till Lilla Krokek och verkade där till sin död 1815. Hon var en kraftkvinna som övertog sin mans affärer och drev verksamheten vidare. En dotterson till henne var Samuel Svensson som blev mördad i Stava 1864.

Maria Persdotter hade efter sin man en god ekonomi och hon hade åtskilligt med pengar utlånade. Hon är ofta nämnd i bouppteckningar, där vederbörande hade skulder till henne. Av bouppteckningen den 16 maj 1815 efter henne själv framgår att hon efterlämnade två döttrar. Stina gift med rusthållaren Sven Persson, se nedan, och Brita gift med rusthållaren Hans Hansson i Munkeryd.

En son och en dotter hade avlidit före modern, nämligen sonen Peter Svensson i Näfstad som efterlämnat fem omyndiga barn samt dottern Maja Svendsdotter i Kopparp som efterlämnat tre myndiga barn och en omyndig dotter. Tillgångarna upptogs till 2381 riksdaler, därav över 2000 i lån till olika personer, dels i Stavabygden och i närheten men också i Näfstad, Jussberg, Broby och Haninge. Bouppteckningen undertecknades av Samuel Andersson, nämndeman i Bankaby samt av gästgivaren Peter Persson i Holkabergs Södergård.

Bouppteckningen efter sonen Johan Svensson som dog av lungsvot 14 juli 1791, upptog tillgångar för 1119 riksdaler, bestående av halva rusthållet Kopparp, upptaget till 555 riksdaler, vidare lösöre för 546 riksdaler. Bouppteckningen upprättad av Peter Holmström samt av Jöns Månsson i Stava och Jonas Håkansson i Börstabil.

Rusthållaren Olof Jonsson i Kushult hade till sommaringet 1789 instämt änkan Maria Persdotter såsom ägare av rusthållet Lilla Krokek. Han yrkade att hon skulle delta i skiljehägnaden mellan Krokek och hans hemman Näteryd. Vidare yrkade han att hon också framgent måtte gärdesgården vidmakthålla. Stängselplikten bestämdes i en förening mellan dem till 2/3 för Krokek och för Olof Jonsson för Näteryd 1/3, liksom att den i framtiden skall vidmakthållas. Denna förening upplöstes och erkändes av parterna

Maria Persdotter hade som nämnts mycket pengar utlånade. Hon var nästan som en bank för bygden där man kunde låna pengar. Men ibland fick hon inte tillbaka sina pengar så som skuldebrevens föreskrev. Då drev hon sina fordringar vid tinget. Domböckerna berättar om åtskilliga sådana mål. Det var inte bara hennes man som hade lånat ut pengar. Efter mannens död hade hon själv fortsatt denna utlåningsverksamhet.

Jonas Hansson 1783-04-22, död 1808

Sara Hansdotter 1790-01-12, död 1811

Jonas och Sara var syskon. De var dotterbarn till Maria Persdotter. Deras föräldrar var Maria Svendsdotter och Hans Håkansson i Kopparp. Deras föräldrar dog år 1800 resp. 1806. Det fanns en sjukdomsbild över denna familj.

Flera av deras barn dog i unga år. Maria Svensdotter var *svagsint* och intogs på Vadstena Hospital och dog där år 1806.

Hans Håkansson dog redan år 1800 av svullnad och värk, 53 år gammal. Av deras barn kom Jonas och Sara till Lilla Krokek efter faderns död. Jonas dog 1808 av venerisk sjuka och Sara dog 1811 av giktvärk .

Sven Persson	1756-09-26 i Stora Åby, bonde,
Stina Svensdotter	1761-12-18, d t Sven Jönsson i Kopparp
Barn: Samuel	1784-06-13 i St Åby, bonde i L Krokek, se längre fram
Sven	1787-02-23 i Stora Åby, död samma år,
Peter	1788-09-21 i Stora Åby, död i kopporna 1789,
Maja Stina	1790-01-18 i Stora Åby, död samma år
Peter	1791-07-31 i Stora Åby, död 1811,
Sven	1793-05-07 i Stora Åby, död samma år,
Jonas	1794-10-19 i Stora Åby, bonde i L Krokek,
Anna Brita	1797-12-09, död av svaghet den 30 augusti 1798,
Stina	1800-02-14, g m Peter Andersson i Haningetorp

Sven var son till bonden Per Eriksson och hans hustru Ingrid Nilsdotter i Sonaby i Stora Åby socken. Sven och Stina gifte sig 1783. Stina var dotter till Sven Jönsson och hans hustru Maria Persdotter. Stina föddes i Sjögetorp och växte upp i Kopparp. Hon hade rötter i *Gyllingesläkten*. Sven och Stina bodde först i Sonaby i Stora Åby, sedan i Kopparp 1794 till 1796 i Ödeshögs socken. De kom sedan till Lilla Krokek. De fick nio barn men endast tre nådde vuxen ålder.

Den 23 februari 1818 skrev Sven och Stina ett testamente, där de förordnade hur deras egendom skulle fördelas på de två söner, Samuel och Jonas samt dottern Stina. De förordnade att dottern skulle ärva lika med sina bröder.

Lilla Krokek hade då av Sven och Stina till större delen inlösts till skatte. Lilla Krokek var ännu bara en gård och något skifte hade ännu inte skett. Detta år, 1818 när Sven och Stina funderade över sitt testamente, gifte sig den äldste sonen, Samuel. Dottern Stina gifte sig 1821 och Sven gifte sig 1822. Sonen Samuel hade vid testamentstillfället redan fått ut en del av sitt arv och vi kan ana att Sven och Stina ville försäkra sig om rättvisa gentemot de övriga.

Sven Persson och Stina Svensdotter överlät omkring 1820 Lilla Krokek på sina två söner och satt sedan på sitt undantag. Både Sven och Stina dog 1829. Om Sven står det att han *kom till Lilla Krokek 1796, fader till tio barn, alltid stark hälsa, fick slag och blev mållös, dog 20 januari 1829 av slag, 78 år gammal*". Stina Svensdotter dog den 24 mars samma år av bröstfeber. Jag har antecknat att Sven hade en broder, Jonas Persson i Hässlesund, Stora Åby socken.

Barnadödligheten var stor. Vi ser att av deras nio barn dog sex i unga år. Vi kan föreställa oss att det varit mycket fruktan och rädsla och mycket gråt och sorg i deras hus.

Bouppteckningen 1829 efter förra rusthållaren Sven Persson visar att han troligen tidigare hade överlåtut fastigheten på sina barn. Bouppteckning-

en upptar ett par kor och några får. Under böcker upptas en bibel, en postilla, en psalmbok, två böneböcker, en bok Sions sånger, en bok Örtagårdssällskap.

Bouppteckningen 1829 efter avlidna rusthållaränkan Stina Svensdotter upptog tillgångar för 275 riksdaler, 64 riksdaler i skuld, en behållning av 211 riksdaler. Hon efterlämnade två söner, Samuel och Jonas i Lilla Krokek samt dottern Stina Svensdotter, gift med skattemannen Peter Andersson i Haningetorp.

Sven Persson förekommer åtskilliga gånger omnämnd i domböckerna. Man kan få den uppfattningen att han kanske var ganska hård i affärer och gärna lät stämma människor inför tinget i stället för att i första hand sträva efter att komma överens. Han blev också själv instämnd av sina torpare för kontraktsbrott. Av hans tingsärenden redovisas här följande:

Vid höstetinget 1801 förekom en ersättningstvist mellan rusthållaren Sven Persson i Lilla Krokek, och bonden Jonas Haborsson i Sunneryd. Det rörde ersättning för en bagge som Jonas Haborssons hund skulle dödat. Som vittnen hördes livgrenadjären Mars, pigan Maria Nilsson från Alvastra samt bonden Peter Danielsson i Sunneryd och hustrun Maria Larsdotter på Sunneryds ägor.

Haborssons fårhund hade setts med ett blodigt köttstycke i munnen. Ingen hade dock sett något av händelsen. Hunden beskrevs som en trogen fårhund. Målet uppsköts. Jag har inte läst utgången av målet.

Torparen Peter Svensson på Kulhults ägor hade till höstetinget 1803 instämt rusthållaren Sven Persson i Lilla Krokek i en tvist om ett torpkontrakt från den 26 november 1798 då Peter Svensson bodde i Lilla Krokek. Som vittnen återopades J Lantz och Peter Krok. Målet uppskjutet.

Rusthållaren Sven Persson i Lilla Krokek hade till höstetinget 1805 instämt kyrkoherden Magister Peter Erik Petersson i Trehörna. Hanyrkade att enligt ett köpekontrakt av den 13 april 1803 utfä en halv tunna korn. Vid målet framkom att kyrkoherden betalat ersättningen redan när han fick stämningen.

Rusthållaren Sven Persson i Lilla Krokek hade till sommartinget 1809 instämt avlidne livgrenadjären Mars änka Stina Cederkvist. Hon bodde nu på Tingstads ägor. Han yrkade att hon skulle betala 17 skilling, 7 runstycken banco eftersom hon varit mantalsskriven på hans ägor. Det framkom att detta var felaktigt, varför rätten ogillade stämningen.

Kronolänsmannen Sundelius hade till sommartinget 1799 instämt drängen Jonas Larsson i Lilla Krokek samt pigan Katharina Andersdotter på Näteryds ägor för första resan lägersmål. Vid upprop inställde sig i åklagarens närvaro Katharina som berättade att hon i hemmanet Kopparp förra året *blivit hävdad av Jonas Larsson och rädd med barn som i dopet kallades Anders men sedan genom döden utgått.*

Jonas Larsson erkände sitt brott och de dömdes, Jonas Larsson att böta tre riksdaler 16 skillingar samt Katharina en riksdaler 32 skillingar till treskiftes. Till Ödeshögs kyrka skall de betala, han en riksdaler 16 skillingar, hon 32 skillingar samt dessutom i sakristian undergå enskild skrift och avlösning, såvida de icke sedan förbrytelsen blivit delaktiga av den Heliga Nattvard.

Till häradsrätten hade det anmälts vid sommaringet 1799 att drängen Jonas Larsson och pigan Katharina Andersdotter i Näteryd icke kunnat betala sina böter för lönskaläget. Därför beslutade häradsrätten att de skulle straffas med fängelse, Jonas Larsson med 14 dagar och Katharina Andersdotter med 7 dagars fängelse på Linköpings slott.

Israel Persson	1770-03-22 i Vireda, torpare
H Maja Bengtsdotter	1766 i Adelöv
Barn: Sara	----
Stina	----

Israel Persson var son till Per Svensson och Brita Svendsdotter från Stora Björkenäs ägor i Vireda. Brita Svendsdotter var från Ödeshögs socken, men hennes bakgrund har jag inte kunnat utreda. Maja Bengtsdotters bakgrund är också okänd. Israel hade köpt en förpantning av Sven Persson i Lilla Krokek, möjligen år 1797. Som synes här nedan förekom ett och annat vid tingsrätten om denna förpantning.

Israel och Maja gifte sig 1804 och Maja uppgavs då vara änka från Maltmossens ägor. De flyttade före 1812 till Vireda där de köpte en gård i Lilla Björkenäs. Döttrarna Sara och Stina var sannolikt hennes döttrar från tidigare äktenskap. I husförhörslängd från 1805 uppges Sara "tjäna" och Stina vara gift i Stora Åby.

Av domboken framgår att drängen Israel Persson i Lilla Krokek till höstetinget 1803 instämt bonden Sven Persson. Israel yrkade att ett avtal dem emellan om en torpförpantning skulle uppgyllas. Målet slutade i förlikning.

Rusthållaren Sven Persson i Lilla Krokek hade till sommaringet 1809 instämt torparen Israel Persson för åverkan på växande timmerskog på Lilla Krokeks ägor. Han krävde ersättning för detta men rätten ogillade stämningen, Israel Persson friades.

Peter Svensson	1747-07-09, torpare
Ingeborg Nilsson (1734)	i Västergötland (Ingeborg Svendsdotter)
Barn: Maria	1773-08-12, troligen död
Peter	1777-07-19, soldat i Sväm med soldatnamnet Turnér.
Nils	1779-09-24, död 1785
Johan	1783-05-16, ??

Peter och Ingeborg hade båda tjänat i Kopparp och där födde Ingeborg en dotter, Maria år 1773. Peter var fader till barnet och Peter och Ingeborg gifte sig 1774 och flyttade till ett torp på Lilla Krokeks ägor. Han uppgavs vid vigseln vara från Kopparp och hon från Lakarp. Peter var sannolikt son till bonden Sven Persson och hans hustru Kerstin Jönsdotter i Lakarp.

Den 3 maj 1805 dog *backstuguhjonet* Peter Svensson på Lilla Krokeks ägor av kolik, 58 år gammal. Den 1 november 1819 dog Ingeborg Nilsson, fattighjon på Lilla Krokeks ägor av ålderdom, född i Västergötland 1734 (?) Jag har också en anteckning om att Peter Svensson var sockenskräddare.

I domboken från 1801 finns ett kontrakt om hans lilla torp, upprättat 31 januari 1801 mellan bonden Sven Persson och Peter Svensson. Där talas om *den lilla husplan och kålgård som Per Svensson har sina hus på att för sig och sin hustru vara orubbade uppå sin övriga livstid. För detta skall de årligen den 12 februari erlægga 32 skillingar. Vedbrand för Per Svensson tages på ägorna, men inte hugga det som är färskt eller till någon skada. Vad husen vidkommer efter Per Svenssons och hans hustrus död tillkommer de Per Svenssons barn och arvingar. Ett är att påminna, att om det befinnes mot mig göras något förfång är detta kontrakt då dödat. Lilla Krokek den 31 januari 1801.*

Sven Persson SPS, Stina Svendsdotter SSD

Förenämnda kontrakt förklarar jag mig vara nöjd med. Per Svensson

Det är möjligt att detta torpkontrakt kan röra det som senare hette Hagalund. Vid höstetinget 1801 uppkom en ersättningstvist mellan rusthållaren Sven Persson i Lilla Krokek och drängen Peter Svensson i Stora Renemo. Förlikning. Målet nedlagt. Detta kan ha varit någon annan Peter Svensson.

År 1818 hade änkan Brita Månsdotter i Svinåsen lånat ut en mindre summa pengar till sockenskräddarens hustru på Lilla Krokeks ägor.

Johan Magnusson Ekegren,	(1759), ryttare
H Kerstin Månsdotter	(1760), död 1795 i barnsäng
Barn: Lena	1786-03-24,
Johannes	1788-02-05
Nathanael	1791-11-28,
Brita	1794-05-30,

Bakgrunden för Johan och Kerstin är okänd. Deras fyra barn är födda i Lilla Krokeks soldattorp. Hustrun dog 1795 och Johan gifte sig 1803 med Ingeborg Andersdotter. De bodde sedan en tid på Börstabols ägor. Han är där omnämnd som "gifta drängen". De flyttade sedan vidare, troligen till Uppgränna Skärماغård. De fick där en dotter, Anna, 1808. Där dog Johan Ekegren 1808 av lungsot, 49 år gammal.

Johan Mars	1772, livgrenadjär
Stina Svendsdotter	1769, Cederkvist
Barn: Peter	1799-06-23, död s å av torsken
Karl	1802-10-01, död 1807 av kopporna

Ekegrens efterträdare i soldattorpet blev Johan Mars. Han och Stina flyttade dit omkring 1798 och gifte sig också detta år. Johan Mars är antecknad som död den 4 maj 1807. Möjligen stupade han i kriget i Tyskland. En annan soldat från bygden som dog ungefär samtidigt var Joel Huggert från Munkeryd. Denne dog den 27 mars 1807. Hustrun till Johan Mars, Stina Svendsdotter, flyttade därefter till Tingstads ägor i Åby socken.

Vid bouppteckningen efter Johan Mars den 21 september 1807 antecknades tillgångar för 197 riksdaler. Sonen Karl dog den 11 september 1807, fem år gammal.

Samuel Svensson 1784-06-13 i Åby, bonde,
 H1) Stina Andersdotter 1793-10-31 i Gränna, död av bröstfeber 1827
 H2) Maria Persdotter 1796- i Skärstad, g 1827
 Barn: Peter 1818-09-26, död s å
 Johan Peter 1819-09-15, t V Tollstad 1844
 Johanna Maja 1821-07-01, t Öninge 1840
 Kristina Sofia 1823-07-24, t Öjan 1843
 Inga Charlotta 1825-12-18, t Holkaberg 1845
 Peter Magnus 1828-11-02, bonde i Kulhult, se nedan
 Lena Greta 1831-01-17, gift och flyttade till Erstorp
 Anna Sofia 1834-04-15, död av nervfeber 1845
 Maria Vilhelmina 1837-03-18, till Ödeshög.
 Karl August 1840-05-07, död s å
 Josefina Vilhelmina 1841-09-29, gift och flyttade till Lyckan

Samuel var son till Sven Persson och Stina Svensdotter. Genom sin mor hade han anor tillbaka till den gamla *Gyllinge-släkten*. Samuel övertog efter föräldrarna den norra gården i Lilla Krokek. Han gifte sig 1818 med Stina Andersdotter från Sonaby i Gränna landsförsamling, dotter till bonden Anders Svensson och Ingrid Jonsdotter. Låt oss samtidigt konstatera att Samuel var född i Sonaby i Stora Åby socken. Samuel och Stina fick fem barn, varav ett dog.

Stina Andersdotter dog i bröstfeber 1827 och Samuel gifte sig med Maria Persdotter. I det nya äktenskapet föddes sex barn. Samuel och hans hustru drog sig omkring 1850 tillbaka till ett undantag på gården. Samuel blev mördad 1864, se nedan.

Samuel var nämndeman och en betrodd man i bygden. Han anlätades för bouppteckningar och andra skrivgöromål. Om sonen Peter Magnus, se längre fram.

Bouppteckningen 1827 efter Stina Andersdotter visar att hon efterlämnade maken samt fyra barn, Johan 8 år, Johanna 5 år, Kristina 3 år, Inga Charlotta ett år. Tillgångarna upptogs till 3342 riksdaler, därav ½ mantal Lilla Krokek till 1900 riksdaler. Under köre- och åkerredskap upptas *två färdevagnar, en skogsvagn, en kärra med fjädersäte, en harv, ett hästok, fyra ärjekrokar varav två sämre, tre gödselbottnar, en högkärria häck, tre skodda kälkar, fyra oskodda, en slump segbjörke, nio granbräder, åtta plankor, fyra bräder, två betsel, nio grepar, bättre och sämre, en järnskodd ryss, en dito utsliten, en drög till två hästar, två linbrättor*. Bouppteckningen upptog bl. a. också *fyra hästar, fyra kor, ett par puttur om ett år, en kvigkalv, ett par små oxar, sju får och tre baggar, två grisar, två getter*. Bouppteckningen var upprättad av Jöns Nilsson o Jöns Lantz.

Ur domboken för år 1813 finns ett mål där Samuel Svensson var målsägande:

Kronolänsman Svanbeck hade vid vintertinget 1813 för häradsrätten inställt häktade pigan Anna Jönsdotter från Lilla Krokek med anledning att hon i september månad begått inbrottsstöld av penningar från drängen Samuel Svensson i Lilla Krokek.

Anna Jönsdotter, 30 år, född i Blekinge och där dömd för ovarsamhet med eld och därför arbetat fyra år på Spinnhuset i Norrköping. Därefter har

hon haft plats här i socknen som piga i fem år. Hon erkände frivilligt att hon sistlidna Mikaelii dag då hon skulle flytta ur den tjänst hon haft i Lilla Krokek gjort inbrott i ett låst skrin, tillhörigt drängen Samuel Svensson. Därur tillgrep hon en summa penningar, vars storlek hon ej kan uppge.

Samuel Svensson uppgav att då stölden skedde, Mikaelii dag, eller den 30 september 1812 fanns i skrinet 388 riksdaler i riksgäldssedlar. Efter att Anna Jönsdotter blev misstänkt för stölden har hos henne återfunnits 338 riksdaler. Hon kunde inte uppge vad hon av det stulna begagnat, men trodde det ej överstiga 15 riksdaler, likväl utan någon visshet.

Rätten dömde pigan Anna Jönsdotter för första resan inbrott att straffas med trettio par risslag och därefter i Ödeshögs sockenkyrka undergå en sön-dags uppenbar kyrkoplikt med skrift och avlösning.

Samuel Svensson förekommer vidare omnämnd flera gånger i domböckerna, särskilt i mål där han har ersättningskrav av olika slag.

Drängen Samuel Svensson i Lilla Krokek hade till sommaringet 1814 instämt drängen Adam Jonsson i Stora Lund rörande krav på ersättning för bärgade varor.

År 1826 var Samuel Svensson instämd för att han i juni 1826 vid gårdsgårdsarbete upptänt eld och inte sett till denna bättre än att den antänt den nya hägnaden. Den skulle orsakat en större skada om den inte upptäckts av andra personer och då begränsats genom att gårdesgården revs ned. Svensson medgav att han upptänt elden för att svedja vidjor och att han efter arbetets slut gått därifrån utan att släcka elden och inte heller därefter tillsett den. Han dömdes därför till böter, sex riksdaler 32 skillingar.

Drängen Jonas Jonsson i Munkeryd hade till vintertinget 1842 instämt nämndemannen Samuel Svenssons hustru i Lilla Krokek, Maria Persdotter för att hon beskyllt honom för att ha under sin tjänstetid hos svaranden och hennes man olovligen tillgripit en stump ull. Hon erkände och dömdes till 32 skilling i böter.

Mordet i Stava

Undantagsmannen, förra bonden och nämndemannen, Samuel Svensson på norra gården i Lilla Krokek blev ihjälslagen 27 april 1864 utmed nya landsvägen i Stava. Han kom fredligt gående utmed vägen mitt för Bil-Antons gård. Då kom en för honom okänd man åkande, gick av sin vagn och slog Samuel i huvudet med en hammare.

Den okände fortsatte sedan sin resa och Samuel togs en stund senare om hand av människor som kom åkande i nästa vagn. Samuel visade svaga livstecken men dog en stund senare. Mördaren anmälde senare sig själv.

Mördaren hette Erik Johan Svensson. Han var bonde i Glånås i Svanshals. Han hade varit på torget i Gränna och sålt spannmål och var på hemresa. Mordet var planerat. Han hade bestämt sig för att han skulle slå ihjäl den första människa som han mötte på hemvägen från Gränna. Tingsrätten dömde honom till straffarbete men Göta Hovrätt ansåg att han begått dådet i ett tillstånd av vansinne och därför blev han helt fri från straff.

Han flyttade senare med sin familj till Jättingstad i Heda. Där har länge gått en sägen om att en bonde på *Hammargården* i Jättingstad bestämt sig för att slå ihjäl den första människa som kom på hans infartsväg. I Stava-

bygden har förr varit omtalat att det spökade på vägen utanför Bil-Antons. Människor brukade där möta ett liktåg har det sagts. Så kan händelser i det förgångna sätta spår i människors vardag.

Maria Persdotter dog 1875.

Samuel Svensson var en förmögen man. Han hade en del pengar utlånade. Vid sommartinget 1844 inlämnades till rätten en handling i vilken Maja Lena Andersdotter medgav att hon hade en skuld till Samuel Svensson på 400 riksdaler riksgäld.

Därför överlät hon till honom en förpantningsskilling för ett torp på Riddargårdens ägor, vidare en stuga med förstuga och kök, en bod samt en ladugård, allt till ett värde av 266 riksdaler banco eller 400 riksdaler riksgäld. Därmed var skulden betald. Vem var denna Maja Lena Andersdotter? Varför hade hon en så stor skuld till Samuel Svensson.

Maja Lena föddes 1798, dotter till livgrenadjären Anders Hektor och hans hustru Ingrid Månsdotter på Halvarby ägor i Stora Åby socken. Hon var piga i Sunneryd från 1818, därefter i Holkaberg, Hon gifte sig med drängen Sven Svensson och de hade ett torp på Samuel Svenssons ägor i Lilla Krokek någon tid, se om dem längre fram i texten. De bodde en tid i Porsarp och sedan i Kopparp.

De arrenderade sedan en gård i Stora Krokek. Sven dog där 1836. Maja Lena flyttade sedan till ett torp på Riddargårdens ägor i Ödeshög. Hur skulden till Samuel uppstått framgår inte. Det var förmodligen hennes man som hade denna skuld till Samuel och när han dött fick Maja Lena försöka betala den. Hon gifte sig 1839 med torparen Karl Håkansson och de bodde sedan på Riddargårdens ägor tills de 1852 emigrerade till Amerika.

Uppgifterna om skuldens storlek i riksdaler banco och riksdaler riksgäld är lite svår att få att stämma. Kanske var skulden av gammalt datum och på något sätt omräknad. Det fanns då tre myntsorter, specie, banco och riksgäld. År 1835 var en riksdaler specie = $2 \frac{2}{3}$ riksdaler banco = 4 riksdaler riksgäld. Det senare myntslaget var det som användes mest.

Bouppteckningen den 7 maj 1864 efter mördade f.d. nämndemannen Samuel Svensson i L Krokek, som avled den 27 april, visar att han efterlämnade änkan Maria Petersdotter samt med henne 4 barn, sonen hemmansägaren Peter Magnus Samuelsson i Kulhult, dottern Lena Greta, g m Karl Lejon i Kushult, Josefina Vilhelmina, g m ställmakaren Herman Vesterberg i Ödeshög, Maja Vilhelmina omyndig. Hennes rätt bevakades av Karl Lejon i Kushult.

Den avlidne hade tidigare varit gift med Kristina Andersdotter och hade med henne fyra barn, sonen Johan Samuelsson i Nisshult, Johanna Maria, g m förpantningsägaren Peter Magnus Hansson vid Sjögetorp, Kristina Sofia g m hemmansäg. Anders Johansson i Jonshult, Inga Charlotta g m hemmansäg. Johan Svensson i Renemo.

Tillgångarna upptogs till 4606 riksdaler och skulderna 119 riksdaler. Bland tillgångarna märks 2 kor, ett får med lamm, en gris. Bland tillgångarna var 4000 riksdaler inestående del av köpesumma i $\frac{1}{2}$ hemman Lilla Krokek.

C P Hansson i Kushult var boupptecknare, med hjälp av Anders Magnus Jönsson i Krokek och L I Petersson i Stava.

Johan Grip 1805-09-25 i Gränna, arrendator
Stina Greta Andersdotter 1809-01-13
Barn: Kristina 1832-12-08, nöddöpt, död samma dag.
Maria 1835-03-26, g m Johan Fredrik Johansson i Stava
Johan 1837-12-11, arbetare vid Skärblacka pappersbruk

Johan och Stina gifte sig 1831 när de båda var dräng och piga hos Samuel Svensson i Lilla Krokek. Johan var son till soldaten Johannes Grip och hans hustru Kerstin Nilsson på Uppgränna Knutagårds ägor. Stina var sannolikt dotter till bonden Anders Jonsson och Stina Hansdotter i Kopparp. Från Lilla Krokek flyttade de 1734 till Kopparp där de var hälftenbrukare på Katharina Hansdotters gård. De kom 1836 till Stavreberg och där arrenderade de förmodligen 1/16 mtl. Från 1841 arrenderade de 3/32 mtl i Stavreberg.

År 1845 flyttade de till Lilla Krokek och där anges de vara hälftenbrukare på Samuel Svenssons gård. De arrenderade 1847 eller 1848 den ena gården i Hårstorp. 1849 flyttade de till Stava där de arrenderade en gård.

De flyttade 1852 tillbaka till Hårstorp och arrenderade där 3/8 mtl. Från slutet av 1850-talet uppgavs de vara *inhyses i egen stuga* i Hårstorp. Stina uppgavs då i husförhörslängden vara *sjuklig och oduglig*. Båda dog 1878, Maria av lungshot den 5 maj och Johan den 4 december av samma sjukdom.

Jonas Svensson 1794-09-19 i Åby, bonde,
H Maria Persdotter 1802 i Skärstad
Barn: Stina Sofia 1823-09-10
Karl Johan 1825-02-10, död av bröstfeber 1840
Sven Peter 1827-05-13
Maria Helena 1829-10-01, död av bröstfeber 1830
Johan Frans 1832-10-04,
Karl August 1835-07-23, död av slag 1840
Maria Josefina 1839-10-07,

Jonas och Samuel, se ovan, var bröder och de fick överta var sin av de två gårdarna i Lilla Krokek. Jonas övertog den södra gården. Han gifte sig med Maria Persdotter från Skärstad.

De brukade och bebodde sedan den södra gården i byn fram till 1843, då de flyttade till Ölmstad. Det kan tilläggas att Jonas Svensson några år vid mitten av 1830-talet arrenderade norra gården i Holkaberg och då även uppgavs vara gästgivare. Jägmästare Joakimsson bodde på den södra gården i Holkaberg och tycks ha haft hand om den större delen av gästgiveriet.

Torparen Jonas Samuelsson på Stora Krokeks ägor hade till sommaringet 1813 instämt Jonas Svensson i Lilla Krokek för att denne sistlidna 4-edag jul kommit till hans bostad och *under eder med hugg och slag* överfallit

honom och hans hustru och även beskyllt honom för att ha bortstulit en summa pengar från svarandens broder.

Jonas Svensson förnekade helt och hållet detta överfall varför Samuelsson anhöll om hörande av vittnen, drängarna Anders Bengtsson i Lilla Krokek och Johan Andersson i Munkeryd. Jonas Svensson anförde såsom jäv emot den förstnämnde att han var svagsint och mot den senare något annat hinder.

Häradsrätten sökte genom flera frågor till Anders Bengtsson utröna huruvida han förstod de skyldigheter som åligger vittnen samt också vikten av de förbindelser en avlagd vittnesed medför. Härpå gav Anders Bengtsson ganska ofullständiga och orediga svar. Av företedd doktorsattest inhämtades att han genom ett fall skadat huvudet och att han stundtals besvärades av yrsel och oredighet. Härav fann häradsrätten att Anders Bengtsson inte kunde tillåtas vittna.

Men Johan Andersson fick avlägga eden. Han berättade att han och Anders Bengtsson för någon tid sedan var i sällskap med Jonas Svensson från en verkställd skjutsning. Då hade Jonas berättat att hans broder Samuel Svensson varit *hos kloka gubben* och frågat om sina bortstulna pengar. Resultatet av detta blev att Samuelssons hustru kunde misstänkas för stölden. Målet uppskötts för inkallande av flera vittnen och återupptogs vid hösttinget 1813. Samuelsson förklarade då att han avstod från stämningen på grund av sina vittnens bortovaro.

Efter ansökan av Jonas Svensson stadgade häradsrätten vid vintertinget 1838 ett vite av sex riksdaler, 32 skillingar banco utöver skadans ersättande för var och en som gör åverkan genom otillåten gång och körväg, nedrivna gärdesgårdar, öppnade och ej igenstängda grindar och gap, olovlig jakt och fiske eller annat sådant som kränker äganderätten. Innan detta stadgande kunde träda i kraft skulle stadgandet kungöras från predikstolarna i Ödes hög, Stora Åby och Trehörna.

Vid sommartinget 1841 inlämnades en handling som visade att Petter Österlund i Hårstorp sålt diverse löseegendom till Jonas Svensson i Lilla Krokek. Det var skåp, sängar, kistor, dukar, kläder, lakan, sängtäcken till ett värde av 961 riksdaler.

Till vintertinget 1843 hade smeden Nils Jönsson i Stavreberg instämt Jonas Svensson i Lilla Krokek med krav att få ut åtkomsthandlingar för 1/16 mantal Stavreberg som han köpt av Jonas Svensson, jämte ersättning för kostnader. Jonas Svensson hade inte inställt sig. Målet upptogs vid sommartinget 1843. Enligt kontrakt hade Jönsson den 28 augusti 1841 köpt fastigheten 1/16 mtl Stavreberg för 833 riksdaler av Svensson. Denne ålades av rätten att anskaffa de aktuella handlingarna för att Nils Jönsson³ skall kunna anhålla om fastebrev.

Vi finner under denna period att en och samma släkt, Jöns Nilssons och Brita Larsdotters ättlingar i Kopparp, äger hela Lilla Krokek.

Laga skifte

År 1834 skedde laga skiftet i Lilla Krokek. De två gårdarna i Lilla Krokek ägdes då en vardera av de två bröderna Jonas och Samuel Svensson.

Jonas Svensson angavs då vara gästgivare i Holkaberg. Det var Jonas Svensson som begärde att laga skifte skulle företas. Den 4 augusti börjades arbetet. Det började med kartläggning.

Någon äldre karta fanns inte. Alla husen låg samlade där den södra gårdens hus ligger idag. På norra sidan av vägen låg husen i en skyddad fyrkant. Söder om vägen låg ladugårdshusen. Marken delades i två lotter, den norra och den södra.

Båda var överens om att utflyttning var nödvändig för den ena av lotterna. Jonas och Samuel kunde inte komma överens om fördelningen varför lottning måste ske. Jonas erhöll då den södra lotten och Samuel den norra. Utflyttning av husen till den norra tomten skulle ske inom fyra år (senast 1838) och tillträdet av de nya skiftena skulle ske med höstsådden år 1835. Husen på gården hade tydligen ditintills brukats gemensamt och därför skulle en husdelning också ske. Här får vi en aning om de hus som fanns på gården. Läs följande samt studera detaljerna på skifteskartan.

Husdelningen lottägarna emellan försiggick och utföll så, att norra lotten fick *östra delen av stugubyggnaden, östra boden, portskälet, det närmast intill nämnda skäl belägna svinhus, östra brygghuset, hönshuset, snickarboden och stora ladugårdsbyggnaden, och södra lotten bekom västra delen av stuvan, västra boden, västra brygghuset, hela stallet, emot en mellangift av 35 riksdaler banco, vedskjulet, det andra svinhuset samt gamla ladugården.*

I mellangift på stora ladugården skall Samuel Svensson betala sextiosex riksdaler banco.

Den kvarn som fanns vid bäcken och som ägdes gemensamt skulle även framgent begagnas samfällt. Likaså skulle vägarna på ägorna begagnas som förr, och *då nöden fordrar begagnandet av de vattenställen som vid uppkommande torkår äga bestånd.*

Håkan Jupiter	1787-05-31, g 1808, livgrenadjär
H Maja Persdotter	1781-08-10
Son: Johannes	1809-10-27

Håkan var son till bonden Peter Håkansson och hans hustru Katharina Jönsdotter i Gumby. Maja Persdotter var sannolikt dotter till bonden Peter Johansson och Katharina Andersdotter i Mark, då född 1781-08-14 ?. De gifte sig 1808 och han blev förmodligen då livgrenadjär för Lilla Krokek. Håkan hade glömt att inställa sig till ett regementsmöte och hans tid som livgrenadjär slutade hastigt. Familjen flyttade 1810 till Gumby. Där var han bonde på 1/8 mtl men han skrevs också som gratialist. Han dog i Gumby 1848. Maja Persdotter dog 1863 och var då antecknad som krympling och blind.

Soldat Karl Blom	1776-11-15,
Maja Abrahamsdotter	(1780)
Sara Lena	1811-06-09,

Karl var son till torparen Zachris Persson och hans hustru Maria Svensdotter på Näteryds ägor. Han gifte sig 1802 med Maja Abrahamsdotter. Karl Blom var en kort tid soldat för Stava men slutade där, kanske redan

1808. De bodde sedan en tid i Lilla Krokek och flyttade sedan till ett torp på Häggestads ägor. Maja Abrahamsdotter var ett syskonbarn till Karl Blom. Han hade därför erhållit Kgl Majt:s tillstånd till giftermålet.

Johannes Lejon 1794-02-15, livgrenadjär
Maja Andersdotter 1788 i Fågelås,
Barn: August (Anders) 1818-01-27,
Kristina Charlotta 1824-09-29,
Karl Adolf 1826-07-10,

Johannes var son till ryttaren Johan Åberg och Stina Andersdotter på Åby Sörgårds ägor. Maja Andersdotters bakgrund är i Fågelås i Västergötland. Johannes och Maja kom till L Krokek 1813. Familjen flyttade 1840 till Kushult.

Jonas Andersson 1793-02-23 i Gränna socken, torpare, död 1826
Anders Samuelsson Stark 1784-01-26,
Johanna Olofsdotter 1798-09-18,
Barn: Andreas 1818-01-21, till Sthlm 1833
Johan 1820-09-18, död av bröstsjuka 1836
Kristina 1822-05-09,
Anna Maria 1824-12-15, t Öninge 1840, t Sthlm, återkom 1856,
Johanna 1826-08-25, död av vattusot 1836
Hedvig 1835-03-21
Sven Peter 1837-07-14, till Munkeryd omkr. 1852
Karl Johan 1844-05-08, död 1859

Jonas var son till soldaten Anders Klev och hans hustru Stina Andersdotter vid Kleven i Gränna socken och Johanna var dotter till livgrenadjären Olof Brodd och hans hustru Maja Jonsdotter på Brodderyds ägor. Jonas och Johanna vigdes 1817 och båda tjänade då i Kopparp. De bodde något år i Munkeryd men kom sedan till Lilla Krokek 1818. Här hade de ett torp. Jonas dog 1826-02-02 av bräck. Johanna och hennes sex barn flyttade 1828 till Näteryd. Där gifte hon sig 1833 med Anders Samuelsson Stark.

Anders Samuelsson Stark var son till Samuel Larsson och Katharina Johansdotter i Sunnesjö. Efter giftermålet bodde de en tid i Öjan men kom 1838 till Lilla Krokeks ägor. En bror till henne samt hennes far bodde på Munkeryds ägor. Anders och Johanna hade från 1842 ett torpkontrakt med Jonas Svensson, se nedan. Anders Samuelsson dog 1844 av bröstfeber. Det är tveksamt om Johanna kunde behålla torpet när maken dött.

Det torp som avsågs var möjligen det torp som låg ett par hundra meter nordost om torpet Hagalund. Dottern Kristina gifte sig 1854 med torparen Johannes Vetter i Munkeryd. Hon var svagsint och hon hade fel på ögonen. Så uppges det i husförhörlängden. Johanna och barnen Anna Maria, Sven Peter och Karl Johan bodde kvar på Lilla Krokeks ägor. Sonen Karl Johan dog av lungshot, 14 år gammal. Sven Peter tog drängtjänst och flyttade hemifrån. Kvar bodde den *utfattiga och sjukliga* Johanna med sin dotter Anna Maria.

Båda rycktes med i väckelserörelsen och Johanna betecknas i husförhörlängden som *religionssvärmare* och dottern uppges vara *fanatisk läsare*.

Johanna dog av ålderdom 10 december 1875. Anna Maria bodde förmodligen sedan tillsammans med änkorna Kristina Jonsdotter och Greta Andersdotter Berg på Lilla Krokeks ägor.

Hon var något yngre än dessa och skötte kanske dessa, men uppgiften är osäker. Hon dog 24 juli 1905 av ålderdom. Möjligen bodde hon i en torpstuga som låg strax norr om vägen mot Stora Krokek, alldeles intill gränsen mot Stora Krokek. Där stod nämligen en stuga som förr i tiden kallades Majas stuga eller Majas torp.

Bouppteckningen den 13 februari 1826 efter torparen Jonas Andersson på Lilla Krokeks ägor visar att han efterlämnade änkan Johanna Olofsdotter samt 4 barn, Anders 8 år, Johan 6, Kristina på 4:e året, Anna Mari 1 år. Tillgångarna uppgick till 21 riksdaler men skulderna till 35 riksdaler. Bouppteckningen upprättad av Håkan Jonsson i Börstabil och Sven Hansson i Munkeryd.

Vid höstetinget 1842, mål 284, inlämnades följande handling till rätten. *Jag undertecknad utlämnar den s.k. Skogskalken med husplan till torparen Anders Samuelsson och hans hustru Johanna Olofsdotter, vilket jag som jordägare lämnar i båda deras livstid, enligt följande:*

1. Detta kontrakt börjar 14 mars 1842.
2. Som årlig skatt skall torparen Anders Samuelsson betala 30 riksdaler vilket skall utgå i dagsverken.
3. Nödtorftig vedbrand skall fås på ägorna efter anvisning.
4. Beten får torparen begagna till en gris samt två lamm.

Lilla Krokek den 25 september 1842.

Jonas Svensson, Maria Persdotter

Ur bouppteckningen 1844 efter inhyses Anders Stark på Lilla Krokeks ägor återges här bl. a. följande: *Han efterlämnade hustrun Johanna Olofsdotter och två barn, Sven Peter 7 år och Karl Johan 6 mån. vilkas rätt bevakades av torparen Johannes Törner på Munkeryds ägor. Bouppteckningen upptog följande: tre grytor, tre gamla bråpannor, en liten kopparpanna, två brandringar, en eldtång, två huggyxor, en handyxa, hammare och tång, en kålyxa, två lövhackar, en slump järnskrå, två täcken, två sämre dito, ett lakan, två kuddar, Den avlidnas gångkläder fem riksdaler, (två rockar, tre par gamla byxor, tre västar, två hattar, en skinnmössa, tre skjortor, ett par strumpor, två par gamla skor, två par vantar, två gamla tröjor och en gammal päls, två halskläden och tre nattkappor), en gammal stuga åtta riksdaler, ett dito skjul en riksdaler, Diverse husgerådssaker, ett väggur, två gamla soffor och en säng, ett par gardiner, ett bol, fyra stolar, en kista, ett skåp, två sämre skåp, en ståna med lock, en bykeså, en balja, två dito sämre, en vattenså, ett vattenämbar, tre byttor, en liten ståna med lock, en besman av trä, två gammalt såll, en tavelhäll, sex tallrikar av porslin, två knivar, en mortel, ett stenkärl, två böcker, två spetsglas, tre buteljer, en ljusastake, en ullsax, två korgar, två gamla spadar, två säckar och tre påsar. Summa tillgångar 19 riksdaler 40 skillingar.*

Skulder, till Johannes Damberg i Lilla Krokek, Samuel Svensson ib, Johannes Törner vid Munkeryd, till jägmästaren i Holkaberg för auktion i Glasfall, till Peter på Sunneryds ägor efter Kohagen, summa 10 riksdaler. Bouppteckningen upprättades av J Damberg och Samuel Svensson i Lilla Krokek.

Kerstin Arvidsdotter	1762-11-19, änka
Barn: Maja Eriksdotter	(1785)
dd Anna Karin, oä	1816-02-14,
ds Johannes oä	1821-04-21,

Kerstin Arvidsdotter var dotter till bonden Arvid Andersson och hans hustru Maria Nilsson i Tällekullen. Hon hade varit gift med torparen Erik Persson på Västra Haddåsens ägor. Han dog 1796. Kerstin samt dottern Maja och Majas två barn bodde i Näteryd åren 1814-1816 och flyttade sedan till Narbäck. 1821 flyttade de till Lilla Krokeks ägor. Hon uppgavs då i husförhörslängden vara en *inhyses fattig änka*. De var möjligen inhysta på Norrgården eller Norrgårdens ägor, i så fall kanske i torpet Hagalund.

Kerstin Arvidsdotter flyttades 1832 till Fattighuset i Ödeshög. Hon dog där den 16 april 1837 av ålderdoms bräcklighet. Dottern, Maja Eriksdotter hade varit trolovad med livgrenadjären Häggberg i Stora Aleryd i Stora Åby socken. Denne avled 25 oktober 1815, innan det planerade bröllopet. Maja väntade barn. Det blev en dotter, Anna Karin, och hon föddes i Näteryd 14 februari 1816.

Maja Eriksdotter bodde kvar i Lilla Krokek fram till dess att hon gifte sig den 21 april 1835 med torparen Abraham Nilsson från Harsbol, varpå de flyttade till Stora Åby. De hade sedan ett torp på Stora Renemo ägor. Där dog Maja Eriksdotter den 26 februari 1851 av feber.

Dottern Anna Karin Häggberg ingick 1836 äktenskap med livgrenadjär Stål i Sjögetorp. Denne avled 5 timmar efter vigseln av förkylning. Hon ingick 1838 nytt äktenskap med livgrenadjären Jonas Ross i Kråkeryd. De blev senare farföräldrar till bl. a. Gunnar Hård i Stava. Detta var många brokiga blad ur livets bok. De manar oss sena tiders barn till eftertanke.

Under något eller några år omkring 1807 bodde Johan Svensson, född 1740, och hans hustru Maria Månsdotter, född 1745, på Lilla Krokeks ägor. De är inte kända i övrigt.

På Lilla Krokeks ägor har det under denna tid varit stor omsättning av människor. Sven Persson hade flera tvister med sina torpare vid tinget. Kanske var han hård mot sina torpare, så att detta bidrog till att öka omsättningen av torparna?

Peter Magnus Samuelsson	1828-11-02, bonde,
Johanna S Hansdotter	1821-09-18, från Kushult
Barn: Alida Mathilda	1853-03-03,
Klara Emilia	1855-02-18,
Karl Oskar	1857-10-01,

Peter var son till bonden Samuel Svensson i Lilla Krokek i hans gifte med Maria Persdotter. Peter gifte sig 1852 med änkan Johanna Sofia Hansdotter från Kushult, dotter till bonden Hans Olofsson och hans hustru Maja

Larsdotter. Peter och Johanna brukade en tid Norrgården i Lilla Krokek men flyttade 1855 till Kulhult.

En dotter till dem, Klara Emilia, blev gift och bosatt i Gyllinge och med tiden mormors mor till Birgit Friggebo. Gården i Lilla Krokek förvärvades omkring 1855 av Anders Magnus Jönsson.

Johannes Damberg	1814-05-01 i Haurida, bonde på södergården
Anna Brita Larsdotter	1817-03-06 i Vireda
Barn: Lars Johan	1841-04-20 i Vireda, död 1845 av slag
Johanna Sofia	1838-08-30 i Vireda, död i rödsoten 1 okt 1857
Sven August	1844-02-07, g 1865, se nedan
Johan Alfred	1846-09-27, död i rödsoten 22 september 1857
Frans Oskar Vilhelm	1849-03-21, död i rödsoten 24 september 1857
Adolf	1854-12-22, död samma år

Johannes Dambergs föräldrar

Lars Damberg	1777-05-23 i Vireda, död 11 november 1856
Maria Jönsdotter	1777-07-26 i Haurida, död av giktvärk 13 juli 1859

Johannes Damberg med familj och föräldrar flyttade från Vireda till Lilla Krokek 1843. Släkten Damberg bodde sedan kvar på södra gården i byn fram till omkring år 1900, då en ny släkt kom dit. Johannes Damberg dog 1 maj 1858 av bröstplågor. Familjen blev hårt drabbad i rödsotsepidemin 1857. I kyrkoboken konstateras att *av deras sju barn lever nu blott ett.*

Av bouppteckningen 1857 efter undantagsmannen Lars Damberg framgår bl. a. att han efterlämnade änkan Maja Jaensdotter samt två söner, Lars Damberg från Ryd i Adelövs socken, nu avliden men med fem barn, alla omyndiga, vidare sonen Johannes Damberg i Lilla Krokek. Tillgångarna uppgick till 78 riksdaler, skulderna till 120 riksdaler. Under gångkläder upptogs *fem livrockar, en fårskinnspäls, en kort tröja, en kort rock, en dito tröja, en undertröja, ett par grå vadmalsbyxor, skinnbyxor, 4 västar, ett par hängslen, två par strumpor, två par snösockar, ett par stövlar, två par skor, två hattar, 9 skjortor, halskläder med kravatter, ett par fingerhandskar,* summa 27 riksdaler.

Frälseägaren Johannes Damberg och hans hustru Anna-Brita Larsdotter anhöll vid sommartinget 1844, mål 20, om fastebrev å ½ mtl krono skatte rusthåll nr 122 Lilla Krokek som de enl. bevittnad avhandling den 17 nov 1843 köpt av Jonas Svensson och dennes hustru Maria Persdotter för kvitterade 5366 riksdaler banco

Bouppteckningen efter Johannes Damberg 1858 visar att han efterlämnade hustrun Anna Brita Larsdotter samt sonen Sven August 14 år gammal. Tillgångarna uppgick till 3991 riksdaler, därav fastigheten ½ mtl Krokek till 1890 riksdaler. Skulderna uppgick till 2647, därav 333 riksdaler till Lars Dambergs arvingar, 100 till Johan Svensson i Renemo, 500 till Johan i Ryd, Ölmsstad socken, 866 riksdaler till änkan Maria Nilsson i Grankärr, 325 riksdaler till August i Holkaberg, 100 till Johannes i Stora Krokek, 75 till handlanden Rudling i Gränna mm. Under bruksredskap upptogs bl. a. en

stångvagn, en siäsvagn, en enbetsvagn, två gamla kärror, tre skogsvagnar, en ryss, två drögar, en plog, sex krokar, en harv, en vält mm.

Bouppteckningen 1859 efter undantagsänkan Maria Jansdotter i Lilla Krokek visade att hon som arvingar efterlämnat sonbarnen efter Lars Damberg i Ryd, Adelövs socken, 5 barn vilka är under förmyndare, och sonsonen August Damberg i L Krokek. Tillgångarna uppgick till 83 riksdaler, därav gångkläderna till 11 riksdaler.

Från omkring 1820 bodde i Lilla Krokek Peter Samuelsson. Han var född 1796 son till bonden Samuel Andersson i Skrädeberg och uppgavs tidigt som *sinnessvag och utfattig*. Han tjänade dräng på många platser. Han var *inhyses* i Lilla Krokek under ett antal år, men dog 1857 i Hårstorp. Till Hårstorp kom han troligen i början av 1850-talet.

Karl Gustaf Berg	1819-06-05, livgrenadjär för L Krokek,
Greta Andersdotter	1820-10-05 i Ransberg
Barn: Karl August	1844-12-29, död 1848-05-06
Maria Josefina	1847-09-10, gift till Heda
Karl August	1849-12-26, död i rödsotsepidemin 1857
Johan Alfred	1854-04-02, till Amerika
Frans Albin	1857-01-31, till Amerika,
Oskar Edvard	1859-07-10, till Vadstena

Karl Gustaf Berg kom från Öninge 1840 och blev livgrenadjär i L Krokek. Greta Andersdotter kom hit 1844, även hon från Öninge. De gifte sig detta år. Hon uppgavs i husförhörslängderna vara *predikosjuk*, ett begrepp från den tiden då konventikelpakatet ännu fanns kvar. Det var då förbjudet att samlas till religiösa möten om inte prästen var med. Förbudet upphörde år 1858.

Greta Andersdotter tjänade 1843 piga på Öninge Lillegård hos änkan Lotta Persdotter. Hos Lotta Persdotter hölls det då religiösa möten. Kronolänsmannen, kommissarie Nelson fick kännedom om detta och möjligen gjorde han också ett besök där. Lotta Persdotter dömdes den 14 juni 1844 att böta 66 riksdaler för dessa sammankomster.

Vi kan således vara säkra på att Greta Andersdotter var med vid dessa sammankomster. Kanske var hon den drivande, eftersom hon påstods var predikosjuk. Greta Andersdotter har säkerligen spelat en roll i väckelserörelsen i Stavabygden, av marginalanteckningarna i husförhörslängden att döma.

Soldaten Karl Gustaf Berg dog av förkylning 1866. Greta Andersdotter överlevde honom med 30 år och dog den 9 maj 1896 av influensa.

Bouppteckningen 1896 efter änkan Greta Berg vid L Krokek, visar att hon efterlämnade fem barn, sonen Johan Alfred Berg, boende i Amerika, Frans Albin Berg, boende i Amerika, Oskar Berg i Vadstena, Maria Sofia, g m Karl August Andersson vid Vallby i Heda.

Den avlidna var vid dödstillfället ensam boende i sin stuga på Lilla Krokeks ägor och dottern Maria Sofia Berg och hennes man redovisade dödsboet. Tillgångarna upptogs till 100 kronor, därav hälften i en stugubyggning på

Lilla Krokeks ägor till 30 kronor. Skulderna uppgick till 77 kronor. Under-tecknat av J P Håkansson och Damberg och Karl Andersson i L Krokek.

Karl Gustaf Berg hade en broder, Anders Kristofer Berg, som var bonde i Munkeryd:

Sven Svensson	1794-09-16 i Åby, torpare,
Maja Lena Andersdotter	1798-03-01 i Åby
Barn: Johanna Maria	1825-05-19, död i kikhosta 3 mån. gammal
Anders Johan	1829-01-29
Karl Peter	1830-05-30

Sven var sannolikt från Stora Moliden i Stora Åby socken, son till Sven Jonsson och Maja Nilsson. Maja Lena var troligen från Halvarby, dotter till grenadjären Anders Hektor och Ingrid Månsdotter. De gifte sig 1825. Båda tjänade då i Lilla Krokek och hade tidigare tjänat på olika håll i bygden. De flyttade till Stora Krokek omkring 1834.

Där hade Maja Lena en syster boende. Sven dog 1836 av förkylning och han uppgavs då vara hemmansbrukare i Kopparp och Stora Krokek. Maja Lena flyttade därefter med sina barn till Kopparp. Hon flyttade 1839 till Riddargårdens ägor i Ödeshög och ingick nytt äktenskap, nu med torparen Karl Håkansson. Av husförhörslängden framgår vidare att familjen 1852 emigrerade till Amerika. Av domboken från sommaringet 1844 har vi sett att Maja Lena hade en skuld till Samuel Svensson.

Fredrik Månsson Mård	1797-02-21 i Vireda, torpare
H Ingrid Eriksdotter	1802-10-25 i Gränna
Barn: Karl Johan	1829-06-08
Gustaf	1830-08-12
Kristina	1832-03-10
Sven Petter	1833-09-11, död 1834 av skabb
Frans August	1835-06-03
Anna Sophia	1836-10-12, död 1837 av slag

Fredrik var son till soldaten Måns Mård och Lena Jonsdotter i Mosseryds soldatorp i Vireda socken. Hans far hade rötter i Lommaryds socken och hans mor var från Gränna socken. Ingrid var dotter till Erik Jansson och Ingrid Andersdotter i Åsa i Gränna socken. Fredrik och Ingrid tjänade som dräng respektive piga på olika håll i Ödeshögs socken. År 1828 tjänade han i Holkaberget och hon i Lilla Krokek.

De gifte sig då och arrenderade sedan en gård om $\frac{1}{4}$ mtl i Sunnesjö. De kom därifrån till Lilla Krokek 1831 och hade ett torp på Samuel Svenssons ägor, kanske torpet Hagalund. De stannade där till 1837 då de flyttade till ett torp på Maltmossens ägor. Fredrik dog där 1870 av vattusot. Ingrid dog också där den 2 juni 1873. Måns tycks inte ha varit släkt med soldaten Jonas Mård i Munkeryd, vilken också kom från Vireda.

Karl Lantz	1805-04-12, torpare
Lena Andersdotter Eklund	1802-01-03 i Ekeby,
Dotter: Maja	1834-04-10

Karl var son till soldaten Jöns Lantz och Brita Stina Månsdotter i Hårstorp. Fadern hade suttit i fransk fångenskap i början av 1800-talet. Lena var från Ekeby, dotter till stålbrännaren Anders Eklund och hans hustru Maria Danielsdotter vid Boxholms Bruk. Hon hade en syster, Anna Lisa Eklund i Stavreberg. Karl och Lena hade haft en gård i Stavreberg men kom här till ett torp på Lilla Krokeks ägor 1834. Möjligen bodde de på torpet Hagalund. De flyttade åter till Stavreberg 1835.

Peter Friberg	1803-09-13, torpare,
Anna Brita Håkansdotter	1804-11-01,
Barn: Johan Gustaf	1834-10-18,
Tekla Karolina	1836-08-14, död 1837 av mässlingen

Familjen Friberg kom från Sunneryd 1835. Han var son till livgrenadjären Johannes Friberg och Stina Jonsdotter. Anna var dotter till Håkan Israelsson och Sara Larsdotter i Lakarp. Även denna torparfamilj blev mycket kortvarig i Lilla Krokek. De flyttade till Hålan 1837. De kan ha bott på torpet Hagalund.

Johannes Jönsson	1799-08-16 i Ekeby, inhyses, utfattig
Maja Stina Andersdotter	1794-12-13 i Svanshals, ofärdig

Johannes och Maja Stina kom 1839 från Vadstena till ett torp på Holkabergs ägor. Detta torp tillhörde gästgivaren Joakimsson. De kom 1845 till Lilla Krokek. De stämde Joachimsson för kontraktsbrott. Häradsrätten gav dem rätt och Joachimsson fick betala dem för ett antal dagsverken som de gjort åt Joachimsson. Johannes dog i rödsotsepidemin 1857. Maja Stina flyttades till Fattighuset 1869. Hon dog där 16 maj året därpå, 1870.

Bouppteckningen 1858 efter Johannes Jönsson visade att han efterlämnade hustrun men inga barn eller bröstarvingar. Han hade en broder, Fredrik Jonsson vid Lilla Härhult i Ekeby socken, ej närvarande. Tillgångarna uppgick till 85 riksdaler, skulderna till 52 riksdaler. Bland tillgångarna antecknas bl. a. en ko och en fåra, en stuga för 16 riksdaler. Bouppteckningen upprättad av Johan Andersson i Lakarp, Johan Damberg i Lilla Krokek samt Adolf Fredrik Stav vid Stava.

Anders Magnus Jönsson	1818-12-05, bonde på norra gården,
H Anna Larsdotter	1830-07-12 i Vireda
Barn: Karl August	1855-10-22, bonde efter föräldrarna
Frans Albin	1857-10-06, bonde i Hårstorp och Sunneryd
Oskar Emil	1859-09-16, till Karlskrona 1899
Amanda Florentina	1861-11-28, gift och flyttade till Sväm 1892
Axel Edvard	1864-10-03, t N Amerika 9/3 1888
Johan Hjalmar	1866-10-03, död 1867
Johan Reinhold	1868-09-15, t N Amerika 9/3 1888
Jenny Aqvilina	1870-11-15, gift med Hjalmar i Stora Krokek
Ernst Anton	1874-01-17, till Angseryd 1914

Anders Magnus Jönsson var son till Jöns Persson och Maja Jonsdotter i Börstabil. Anna Larsdotter var från Älmeberg i Vireda, dotter till Lars Nils-

son och hans hustru Maja. De gifte sig 1854 och brukade under några år den gård i Glasfall som hans far ägde. De kom 1857 från Glasfall till Lilla Krokek. De hade här köpt Samuel Svenssons gård, den norra gården. Anna dog 21 mars 1883. Anders Magnus dog den 26 september 1912.

Han var en stark och frisk person och blev Ödeshögs sockens äldste invånare. Han hade aldrig varit sjuk förrän han något halvår före sin bortgång insjuknade. Han var blind mot slutet av sin levnad. Detta skrevs i Östgöta-Bladet efter hans död, 94 år gammal.

Bouppteckningen 1883 efter Anna Larsdotter visar att hon efterlämnade maken samt åtta barn, Karl August, Frans Albin, Oskar Emil, dessa tre myndiga samt närvarande, vidare sonen Axel Edvard f 1864, Johan Reinhold f 1868, Ernst Anton f 1874, Amanda Florentina 186, Jenny Aqvilina 1870. Bland tillgångarna noteras här bl. a. följande:

Under kör- och åkerbruksredskap: *en liggfjädersvagn, två enbetsvagnar, två gamla kärror, en färdevagn med brädstegar, två skogsvagnar och ett par stegar, två skrindor och en släde, en obeslagen giggkärra, två par järn-skodda enbetskälkar, sju träskodda kälkar, en gammal plog, tre järnpinnharvar, två enbetskrokar, två oxaärjekrokar, en åkervält, två sandkistor, ett par gamla stångselar, tre enbetsseklar, summa 263 kronor,*

Under kreatur: *ett par unga ston 1000, ett par oxar omkring 12 kvarter 300, åtta yngre och äldre kor 480, tre kalvar 85, 10 får och en bagge 100, en sugga med åtta smågrisar, 60, en liten sugga och 12 höns 44, summa 2070 kronor.*

Inventarierna uppgick till 3036 kronor, fastigheten ½ mtl L Krokek till 11000 kronor enligt sista taxeringen, summa tillgångar 14036 kronor. Skulderna uppgick till 6836 kronor, bl.a. en inteckning i Östgöta hypoteksförening på 4000 kronor.

Bouppteckningsman var upprättad av Jonas Peter Håkansson i Börstabil

Om sonen Oskar Emil är antecknat att han 1888 emigrerade till Amerika. Han återkom 1893. Han var sedan anställd vid Ebbes Bruk i Huskvarna. Han hade sedan en anställning i Karlskrona som modellförman. Vid sekelskiftet flyttade han till Ödeshög.

Där var han en av initiativtagarna till Ödeshögs Gjuteri & Mek. Verkstad. Han var sedan under flera år delägare i detta företag. Men han reste återigen till Amerika. Efter ett år återkom han till Sverige och blev modellsnickare i Skänninge. Där startade han i början av 1920-talet ett eget modellsnickeri. Detta innehade han till sin död 1936. Dessa uppgifter har hämtats ur Östgöta-Bladet för år 1936.

Det har berättats att en gång när folket i byn varit till Ödeshögs kyrka och kom hem därifrån hördes en varg yla. Strax norr om torpet Hagalund fanns en varggrop. Därifrån kom ylandet och där i gropen fanns då en varg. Den togs omhand på det sätt som anstod en varg, på den tiden. Denna berättelse har gått i flera generationer. Den har berättats av Börje som nu bor på norra gården. Varggropen är sedan länge borta.

Vi kan anta att det var Anders Magnus Jönsson som tog hand om denna varg. Han var farfars far till Börje.

Anders August Andersson	1834-12-15 i Trehörna, skollärare/handlande,
H Lena Greta Persdotter	1837-09-09,
Barn: Hilma Rosina	1867-02-09,
Emil Antonius	1869-01-17
Albert Zacheus	1872-08-23,
Jenny Agunda	1876-03-03,
Johan August	1879-01-24,

I husförhörslängderna för åren 1866-1880 står: *Lägenhet arrenderar skolläraren Anders Andersson*. Från husförhörslängden 1880 har det också utökats med *handlanden*. Anders var son till Anders Svensson och Eva Stina Johansdotter i Gåsabol. Lena Greta Persdotter var dotter till bonden Peter Jonsson och Greta Nilsson i Stora Krokek. Hon var piga hos Anders Magnus Jönsson i Lilla Krokek när Anders August Andersson fick syn på henne och 1866 gifte de sig. Han var skollärare och tydligen var han också handlande, det sistnämnda från 1880. Han kom från Gåsabol till Lilla Krokek 1866.

Kanske var det först nu som folkskolestadgan fick riktig genomslagskraft här i bygden. Från mitten av 1860-talet och ett tiotal år framåt kanske det fanns skola i Lilla Krokek? Kanske vi också kan anta att han bodde i det hus som med tiden skulle bli Tallbergs affär. Omkring år 1875 byggdes skolhuset i Munkeryd. I en senare husförhörslängd kallas han *fattiga hyresgästen*. Hans hustru dog av förkylning 24 februari 1887. Flera av barnen emigrerade till Amerika och 1899 flyttade också Anders dit. Sonen Albert Zacheus stannade kvar i Sverige.

Jag måste här ge en liten bild av deras yngste son, Albert Zacheus Andersson. Han föddes 23 augusti 1872 i Lilla Krokek, son till skolläraren Anders August Andersson och hans hustru Lena Greta Persdotter. Vi kan anta att det i Lilla Krokek fanns en ambulerande skola, innan skolhuset i Munkeryd byggdes.

I husförhörslängden 1881-85 står att Albert hade svårt att tala. I husförhörslängden 1886-90 står att han var ur mantal, vilket även gällde för föräldrarna. Han bodde fortfarande hemma. Familjen var samlad. Troligen tjänade han dräng hos Oskar i Stava vid denna tid, men bodde kanske ändå hemma. Modern dog 1887.

En broder till honom, Johan August, reste till Amerika 1891, endast 12-13 år gammal. Syskonen i övrigt hade nu flyttat hemifrån, kanske till Amerika. Endast fadern bodde kvar, och Albert Zacheus. Fadern uppgavs i husförhörslängden vara fattighjon.

År 1899 flyttade även fadern till Amerika. Kvar i Sverige lämnade han sin son Albert Zacheus, som betecknades som *idiot och fattig*. Man kan givetvis fråga hur han kunde lämna sonen, som kanske behövde honom. Han bodde som inhyses hos Karl Anderson i Norrgården.

En tid lär han ha bott hos någon familj i Stora Krokek. Där fick han bo i ladugården hos djuren. Därför tog Karl Andersson åter hand om honom och därefter fick han bo där. 1941 intogs han på Birgittas sjukhus. Så uppges i kyrkoboken. Någon mera anteckning har jag inte om honom. Det finns ännu personer som har personliga minnen av Albert. Han var en *glad speleman*.

Han spelade nämligen munspel vid högtidliga tillfällen. När mina föräldrar gifte sig i Narbäck 1930 var han med där och spelade munspel.

Sven August Damberg	1844-02-11, bonde,
Hedda Maria Johansdotter	1837-06-02 i Adelöv,
Barn: Karl August Hjalmar	1866-05-08, död 1874 av bröstsjukdom
Johan Teodor	1869-03-20, g m Jenny från Sunneryd
Oskar Emil Reinhold	1871-04-07,
Ernst Lambert	1873-09-17,
Hulda Alfina	1876-01-16, död 1878

Sven August Damberg var son till Johannes Damberg och hans hustru Anna Brita Larsdotter i Lilla Krokek. Han gifte sig 1865 med Hedda Maria Johansdotter. Hon var från Svalhult i Adelövs socken, dotter till hemmansägaren Johan Andersson och hans hustru Maja Stina Larsdotter. Hon kom från Adelöv hit 1865.

Från omkring mitten av 1860-talet stod Sven som ägare av 1/4 och brukare av 1/2, södra gården. *Sven August hör illa*, står det antecknat i husförhörslängden.

Han var *kasserad* anges det också i husförhörslängden. Det tyder på att han hade dålig hörsel. Sven August dog den 9 april 1877 av fistel. Hustrun drev gården vidare med hjälp av sina barn.

Bouppteckningen 1877 efter Sven August Damberg visar att han efterlämnade hustrun Hedda Maria Jaensdotter samt 4 barn, Johan Teodor f 1869, Oskar Emil Reinhold f 1871, Ernst Lambert f 1873, Hulda Alfrida f 1876.

Bouppteckningen upptar bl. a. Penningar 300 kronor, Silver 53 kronor, Malm 6 kronor, Koppar 14 kronor, Jernsaker 49 kronor, Husgeråd & möbler 303, Kör och åkerbruksredskap 739 kronor, *bl. a. lastvagn, enbetsvagn, kärror, skogsvagnar, gödselbottnar, potatislår, släde, kälkar, järnpinnaharvar, ärjekrokar, åkervält, tröskverk, selar, en ridsadel, mm*, Sänglinne o fjäderkläder 354 kronor.

Den avlidnas gångkläder 188, Spannmål 48 kronor, Kreatur 1744 kronor *ett par hästar 400 kronor, ett par oxar 350 kronor, 9 kor á 50-80 kronor vardera, en tjur 30 kronor, kvigor, baggar, höns och tupp, galtgrisar, sogrisar*, Diverse varor 151, Växande gröda på 1/2 mantal 1000 kronor, Fastigheten 1/4 mtl L Kroken 5500 kronor, Utestående fordringar 652 kronor, Summa tillgångar 11651 kronor, skulder 4120 kronor, Behållning 7530 kronor.

Sonen Johan Teodor övertog gården och de bodde kvar fram till 1894. Då flyttade familjen till Väderstad.

Släkten Dambergs epok i byn var dock ännu inte avslutad. Sonen Ernst Lambert Damberg övertog gården och drev den fram till 1907. Då flyttade han med sin familj till Rogslösa.

Ernst Lambert Damberg 1873-09-17, bonde
H Hanna Maria Larsson 1877-07-09 i Stora Åby,
Barn: Gösta Erland Paul 1904-01-08,
Olof Rikard 1906-02-07,
Karin Maria 1907-08-03,

Ernst Damberg var son till Sven August Damberg och Hedda Maria Johansdotter. Han övertog gården 1894 när hans äldre broder flyttade till Väderstad Ernst gifte sig 1902 med Hanna Maria Larsson. Familjen flyttade 1907 till Väversunda.

Den 13 mars 1907 hölls auktion på Dambergsgården. Då lät Ernst Damberg före sin flyttning försälja *en del inre och yttre lösegendom, bestående av åker- och körredskap, däribland 2 liggfjädersvagnar, 1 hästräfsa, 1 tröskverk, 1 sädesvanna, 1 centrifugkärna, 1 separator; Kreatur: 2 dräktiga ston, 9 år, 1 sto, 10 år, 1 hingstföl, 1 år, 1 par stutar 12 kvarter, 11 kor, 1 tjur i andra året, 2 kvigor 2 år, 5 ungnöt, 1 tjurkalv av fullblodig ayrshireras några månader gammal, 8 får och 4 betäckta suggor m.m. Tre månaders betalningsanstånd lämnas godkända inköpare.*

Detta var direkt ur annonsen om auktionen.

Länge, länge kallades gården *Dambergagårn*. Många pojkar och flickor i bygden har i äldre tider tjänat dräng och piga på denna gård.

Karl Magnus Kalm 1822-04-03 i Åby, arbetare
Johanna Sund 1819-01-10
Barn: Axel Herman 1848-07-20, död 1849-03-24

Bakgrunden för Kalm är okänd. Johanna Sund var dotter till soldaten Johannes Sund och Anna Andersdotter i Sunneby soldattorp. Enligt husförhörslängden var Kalm en avskedad livgrenadjär som kommit från V Tollstad till Haddåsen 1846.

Där står han också först skriven som livgrenadjär, men därefter som avskedad livgrenadjär. De kom 1851 till Holkaberg, där han skrevs som dräng. Åren 1852 -55 bodde de i Kopparp. Sedan var han åter i Holkaberg några år.

Kalm angavs i husförhörslängden 1850-55 vara straffad för slagsmål samt för att han rymt från tjänsten i Holkaberg. Han och Johanna flyttade 1863 till Lilla Krokek.

Han rymde 1869 till Amerika men kom tillbaka därifrån 1876. Utfattig och ur mantal uppgav husförhörslängden. De bodde sedan kvar i Lilla Krokek. Han dog på julaftonen 1894 av bröstlidande. Johanna överfördes till Fattighuset och dog där den 29 mars år 1900 av ålderdoms bräcklighet.

Sven Aug. J. Vass 1842-10-01, livgrenadjär
Charlotta Andersdotter 1832-04-27,
Barn: Hilma Josefina 1865-04-02 i Svanshals, till Hårstorp 1883
Gustaf Albert 1867-01-14, till Amerika 1 april 1887
Hilda Rosina 1869-11-04, till Amerika 4 mars 1886

Johan Teodor	1872-11-18, till Amerika 7 sept. 1897
Anna Helena	1872-11-07, till Amerika 16 maj 1893
Jenny Florentina	1875-10-28, död s å

Familjen Vass inflyttade från Kushult 1867. Han var son till Karl Johansson Land och Maja Stina Persdotter i Fagerhult. Charlotta var dotter till bonden Anders Persson och Brita Stina Jonsdotter i Östra Haddåsen. Hon blev tidigt faderlös och var tjänstepiga på flera håll i bygden. De gifte sig 1865 och vigseln skedde troligen i Svanshals.

De kom till Lilla Krokek 1867 från Kushult. Vass var sedan soldat för Lilla Krokek fram till 1898 då han lämnade tjänsten och flyttade till Frebol. Året därpå kom en ny soldat, Karl August Petersson Lilja till byn. Vass var dock inte sysslolös. Han blev brevbärare och bar posten från Ödeshög till Stava under åren 1898 till 1915.

Lena Greta Alm	1825-12-06, inhyses änka
hennes son Anders Johan	1857-04-06

Lena Greta var dotter till pigan Ingrid Jönsdotter i Häggestad. Hennes fader är inte nämnd. Hon var piga på olika håll i bygden under åtskilliga år. Hon gifte sig 1855, 30 år gammal, med änklungen Johannes Andersson i Gåsabol, som var 40 år äldre än henne, född 1784.

De fick en son tillsammans, Anders Johan. Lena Greta blev änka 1865. Hon bodde med sin son kvar en tid på ett undantag. Maken hade ägt 1/36 mantal i Gåsabol men hade 4-5 barn i sitt första äktenskap.

Undantaget var troligen omöjligt att leva på och Lena Greta flyttade 1866 med sin son till Lilla Krokek. De flyttade 1868 till Kopparps ägor. Hon var enligt husförhörslängden ett *fattighjon*. Hennes son, Anders Johan, var från sitt 15:e år dräng i Kopparp, sedan i Sunneryd, sedan avreste han den 5 oktober 1879 till Amerika.

Lena är ett av många exempel i vår lokala historia på människor som kanske inte fick ut särskilt mycket av livet. Hon dog av förkylning 24 december 1881. Se närmare under Kopparp.

Karl August Andersson	1855-10-22, bonde på norra gården i L Krokek
h Gustava Maria Svensdotter	1857-05-11 i Visingsö
Barn: Ester	1884-08-10, bodde ogift i L Krokek
Selma	1886-09-07, g m Ernst Johansson i Öjan
Gerda	1889-01-12, g m Farman från Harsbol
Anna	1891-07-29, ogift, bosatt på Karlsro i Lilla Krokek
Karl Einar	1894-04-31, övertog föräldragården
Sigrid	1896-08-09, g m Henning Karlsson, till Vadstena

Karl var son till Anders Magnus Jönsson och hans hustru Anna Larsdotter på Norrgården i Lilla Krokek. Gustava var dotter till Sven Johannesson och Johanna Bengtsdotter på Stigby Bengtsgård, Visingsö. Karl och Gusta-

va gifte sig 1883 och övertog hans föräldragård i Lilla Krokek. Karl var engagerad i Stava missionsförening, var med i styrelsen.

På äldre dar bodde han och hustrun på Karlsro, ett undantagshus vid Holavedsvägen. Gustava dog 1931 och Karl dog 1941. Dottern Ester återkom från Stockholm 1918. Hon hade då en son, Åke, född 1916 i Oskars förs. Stockholm.

Från Grännatidningen den 11 september 1912 hittar vi en liten notis om Karl Andersson i Lilla Krokek under rubriken *Hästen skrämde till döds. Då hemmansägaren Karl Andersson i Lilla Krokek i förra veckan skulle resa till Ödeshög mötte han på vägen en automobil. Då hästen blev rädd stannades automobilen i vanlig ordning och hästen frånspäddes och fördes på sidan av vägen. Men då bilen, på tecken att köra förbi, sattes igång blev hästen på nytt så rädd att han segnade ned och inom några minuter var han död. Hästen var 18 år gammal och hade inköpts några dagar tidigare för 210 kronor, varför ägaren gör en kännbar förlust. Bilföraren iakttog vederbörlig försiktighet och hade ingen skuld till olyckan.*

Johan Peter Lindén	1835-01-16 i Malmbäck, "backstuguhjon, i eget hus"
Edla M Petersson	1849-12-19 i Öggestorp
Ida Jenny	1872-04-01 i "-"
Tyra Cecilia	1879-07-30 i Gränna, flyttade till Gränna 1836,
Ebba Sofia	1881-11-24 i "-", flyttade till Jönköping 1896
Elis Valter	1883-04-18 i "-", flyttade till Gränna 1896,
Ruth Maria	1885-02-10 i "-",

Herman Sigurd Palmqvist 1898, fosterson, son till pigan Ida Sofia Gustafsson på Jeannebergs ägor.

Lindén hade varit järnhandlare i Gränna innan han med sin familj kom till Lilla Krokek 1886. Han var son till arrendatorn Magnus Petersson och hans hustru Magdalena Nilsson i Norra Lycke, Malmbäck. Hans hustru Edla Maria var dotter till arrendatorn Peter Nilsson och hans hustru Stina Magnusdotter i Rommelsjö i Öggestorp.

Första dottern födde hon där före giftermålet med Lindén. De vigdes 1875 i Öggestorp. Lindén var då skriven som bokhållare i Gränna och hon var skriven på Öggestorps Södergård. I Gränna stod han sedan skriven som järnhandlare vid de fyra barnens födelse i Gränna stad. Familjen Lindén kom hit från Gränna 1886.

I husförhörslängden står skrivet *I egna hus bor*, varefter familjen Lindén är antecknad. De bodde där Tallbergs affär låg senare. Den kallades förr i tiden för *Lindéns*. Möjligen hade Lindén haft affär en tid där. Det kunde kanske betraktas som ett torp på den tiden. Lindén ägde bara husen. Marken hörde fortfarande till gården.

Lindén dog den 4 april 1898 av lunginflammation. Hustrun Edla bodde kvar och 1911 köpte hon av Karl Andersson den mark som hörde till torpet. Edla dog den 15 juni 1917. Fostersonen Herman Sigurd Palmqvist flyttade till Sväms Bosgård.

Bouppteckningen 1898 efter Johan Lindén visar att han efterlämnade makan Edla Petersson samt fem barn, Ida Jenny, Tyra Cecilia, Ebba Sofia, Elis Valter, Ruth Maria. I bouppteckningen upptogs en stuga och en flygel-

byggnad. Utöver 9 höns och en tupp upptogs endast inre lösöre. Summa tillgångar 775 kronor.

Peter Magnusson Pan	1824-12-03 i Linderås, f d soldat
Maja Stina Johansdotter	1826-04-26 i Säby, död 1898
Barn: Alida Matilda	1856-07-24, g 1905 med Karl Jakobsson
Johan Viktor	1860-01-02,
Frans Oskar Herman	1862-08-11, t Sthlm 82
Amanda Florentina	1865-03-07, t Svanshals 1886
Karl August	1869-01-13, , t Amerika 870812

Peter och Maja Stina och deras barn kom hit från Stora Krokek 1876. Peter var född i Kapela i Linderås, son till bonden Magnus Jonsson och Katarina Jonsdotter i Kapela Ravelsgård. Maja Stina var från Säby och hon var dotter till Johan Lind o Maria Larsdotter i Säby. Peter och Maja Stina gifte sig 1851. De kom båda till Stora Krokek 1851, han från Linderås och hon från Säby. Han blev soldat för Stora Krokek och de bodde då i soldattorpet där.

Peter erhöll avsked och flyttade år 1876 till Lilla Krokek. Han skrevs här som arbetare. Han arbetade förmodligen hos bönderna i trakten. De bodde i torpet Hagalund. Hustrun dog 6 mars 1898 den av ålderdom. Barnen flyttade hemifrån undan för undan. År 1900 bodde bara dottern Alida och fadern kvar. Peter dog av ålderdom den 19 mars 1907.

Bouppteckningen 1898 efter hustrun Maja Stina Pan född Johansson från Lilla Krokek visar att hon efterlämnat mannen Peter Magnusson Pan. Vidare dottern Alida Mathilda, boende i Ödeshög, dottern Amanda Florentina Källgren, f Pan, gift med arbetaren Albert Källgren i Hjertslösa i Kumla, sonen Johan Viktor Petersson Pan, vistades på okänd ort i Sverige, sonen Karl August Pan som vistas på okänd ort i N Amerika.

Tillgångarna uppgick till 487 kronor, däribland en stuga, en ladugård samt svinhus och källare. Skulderna uppgick till 79 kronor.

Johan Alfred Jonsson	1833-12-20, g 1878, skräddare
Johanna S Johansdotter	1846-09-23 i Visingsö
Barn: Fredrik	1869-04-13, vistas hos Grip
Anna Maria	1885-01-12, handlande i Lilla Krokek
Hulda Mathilda	1865-01-03, hennes dotter
-Elsa Viktoria	1898-02-25 i Heda,

Johan Alfred var son till torparen Jonas Jakobsson och hans hustru Stina Eriksdotter på Stora Krokeks ägor. Johan Alfreds farfar, Jakob Jonsson, var bonde i Stora Krokek. Johan Alfred blev skräddare och han gifte sig 1860 med Hedda Magnidotter från Adelöv. Hon dog i lunginflammation 1876. Efter hennes död gifte han sig med Johanna. De bodde på ett litet torp beläget i skogen strax norr om Stora Krokeks soldattorp.

Johan Alfred uppgavs från 1886 enligt husförhörslängden vara sjuklig och i behov av skattebefrielse. Familjen flyttade 1888 till Lilla Krokeks ägor, troligen till det torp som låg strax öster om torpet Hagalund. Hustrun

dog av lunginflammation 10 maj 1911 av lunginflammation. Johan dog av ålderdom 1920.

Dottern Anna Maria bodde kvar hemma hos föräldrarna och drev dessutom handel, detta enligt 1910 och 1920 års kyrkoböcker. Hon hade också enligt husförhörslängden gått i skola på Visingsö. Det uppges också i kyrkoboken att de bodde i egna hus. Det är troligt att de efter Edla Maria Peterssons död 1917 köpte hennes hus och flyttade dit, det hus som senare blev Tallbergs affär. Anna gifte sig 1921 med Anton Johansson från Stava och flyttade dit. De återkom senare till Lilla Krokek. Affären övertogs 1930 av Karolina Benjaminsson.

Den siste soldaten i Lilla Krokeks soldattorp hette Karl August Petersson Lilja. Han var född 1879 och kom till soldattorpet 1899 men bodde där bara en kort tid, kanske ett år. Sedan var han dräng i Sunneryd någon tid och därefter flyttade han från orten.

År 1900 bodde i Lilla Krokek enligt kyrkoboken 24 personer, fördelade på sju hushåll. Det var Anders Magnus Jönsson med dottern Jenny och sonen Ernst. Vidare var det Karl Andersson med hustru och sju barn och drängen Albert, vidare Lindéns änka Edla Maria Petersson med två barn, skräddaren Johan Alfred Jonsson med hustru och dottern Anna, Peter Magnusson Pan med dottern Alida, Ernst Lambert Damberg med piga och dräng, vidare Dambergs mor Hedda Maria Johansdotter samt hos henne förra pigan Anna Maria Johansdotter.

Privatbilar började också så småningom hitta köpare även i våra bygder. Einar Karlsson i Lilla Krokek tog körkort 1927 och skaffade då eller året därpå sin första bil. *Bil-Anton* i Stava och skolläraren Einar Gustafsson i Munkeryd samt Emil i Svinåsen gjorde likadant. Vem som var först vet jag inte.

Karl August Jakobsson	1852-01-25 i Rinna, div.handlande, torpare
Alida Matilda Pan	1856-07-24,
fd Elna Maria Natalia	1893-02-24 i Adelöv,
Fs Nils Gunnar Ljungberg	1908 i Jönköping östra, fosterson

Jakobsson gifte sig 1905 med Alida Pan och flyttade in i torpet Hagalund. Han hade tidigare varit handlande i Stora Åby socken. Hans första hustru dog där 1903 och han kom 1904 till Stavabygden. Han bodde troligen första tiden hos Lindéns på Lindekullen.

Han uppgavs då vara diversehandlande, men om han var handlande i Lilla Krokek är okänt. Hade han möjligen övertagit handeln efter Andersson? Han hade också en fosterdotter när han kom hit. Hon hette Elna Maria Natalia Jakobsson. Hon flyttade i november 1910 till England.

Efter att han gift sig med Alida Pan, dotter till Peter Pan och Stina Johansdotter, fanns där också en fosterson, Nils Gunnar Ljungberg. Denne uppgavs vara född i Kristina församling i Jönköping och vara *son till okänd*

far och okänd mor. I kyrkoboken i Jönköping uppges endast att modern är 27 år. I övrigt är båda föräldrarna okända. Denne Nils Gunnar Ljungberg utflyttade till Solna 1927. Hans vidare öden känner jag inte.

På brudfotot, när Karl Jakobsson gifte sig med Alida Pan, ser han ut att vara något kortare än Alida. Jag fick låna fotot av Ulla Kall. Jakobsson hade skägg och mustascher. Han och hustrun var engagerade i missionsföreningen i Stava samt i blåbandsföreningen. Alida dog 1935 och Jakobsson flyttade från bygden 1938. Efter att Jakobsson flyttat från Hagalund kom Sigurd Kullander med sin mor till Hagalund.

Patrik Karlsson	1855-03-07, jordbruksarbetare,
Helga M Gustafsdotter	1860-02-09 i Trehörna,
Barn: Patrik Bernhard	1885-05-31 i Stora Åby
Johan Robert	1887-03-27,
Karl Rikard	1888-06-06, t N Amerika 060402
Sonja Paulina	1890-02-26,
Hemming Abel	1892-01-02, t N Amerika 100202
Emil Sigfrid	1893-04-19, utflyttad 1914,
Martina Cecilia	1897-04-16, gift och utflyttad 1917
Tyra	1901-01-21, sjuklig, intogs 1941 på sjukhus
Lilly Ingeborg	1905-10-29,

Patrik var från Kushult, son till bonden Karl Hansson och Johanna Karlsdotter. Han var kvar i föräldrahemmet till 1885, då han enligt kyrkoboken flyttade till Vislanda. Han återkom 1886. Då var han gift med Helga Gustafsdotter. Hennes bakgrund känner jag inte. Några år arrenderade han föräldragården i Kushult, sedan var han arrendator i Siggeryd, en tid också torpare.

År 1900-1901 bodde familjen i Narbäck, troligen i soldattorpet. Därifrån flyttade de till Lilla Krokeks ägor. Familjen hade sju barn. Patrik uppgavs vara jordbruksarbetare. Tre av barnen hade då flyttat hemifrån men två barn ytterligare föddes här, Lilly och Tyra. Tyra var sjuklig och intogs på 1930-talet på sjukhus. Familjen bodde "i egna hus". Någon gång på 1940-talet flyttade Patrik och Helga från sitt hus och Sigurd Kullander köpte det av dem.

Gustaf Alfred Karlsson	1854-11-14 i Lommaryd, bonde på Södergården
Kristina K Andersdotter	1860-08-31 i Vireda
Barn: Jenny Ottilia	1883-01-24 i -"
Karl Otto Teodor	1885-04-09 i -" , se nedan
Elin Susanna	1887-09-23 i -"
Svea V C	1900-06-08 i Gränna
Ruth V Margareta	1905-04-13 Greta

Deras son, arrendatorn

Karl O T Gustafsson	1885-04-09 i Haurida, utfl 1917 t Kortebo
h Berta Maria Karlsson	1887 i Björkäng, lärarinna i Munkeryd

Efter att släkten Damberg lämnat byn 1907 kom Gustaf och Kristina dit. Gustafs bakgrund i Lommaryd har jag inga uppgifter om. Kristina var född i

Hestra i Vireda, där hennes föräldrar var bönder. Gustaf och Kristina hade under åtskilliga år en gård i Björkenäs i Vireda. Därefter hade de under 5-10 år vid sekelskiftet 1900 Örserums Mellangård, innan de år 1905 förvärvade Dambergsgården i Lilla Krokek.

De blev inte särskilt långvariga här. De flyttade redan 1917 till Kortebo, Jönköping. Dambergsgården ägdes länge av Gustaf Karlssons sterbhus och brukades av arrendatorer. Den första arrendatorfamiljen var David och Ebba Karlsson.

David N Karlsson	1890-11-15 i Haurida, arrendator	(Lövinger)
Ebba Maria Larsson	1893- i Säby	
Barn: Lennart	1918, död s å	
David Lennart	1919	

David Karlsson var bondson från Lövviken i Haurida socken. Han påstås också ha haft namnet Lövinger. Ebbas bakgrund är okänd. David hade troligen någon släktskap med Gustaf Karlsson. De flyttade 1924 till Jönköping

Nästa arrendatorfamilj var Henry och Märta Johansson som brukade gården 1924-1927. De var då nygifta. Henry kom från Öjan, son till Ernst och Selma, och Märta kom från Grankärr i Vireda socken. De flyttade därefter till Munkeryd. Efter dem kom Karl Alfred Gustafsson och Sofia Sten.

Karl Alfred Gustafsson	1873-09-01 i Svanshals, arr. av Dambergs gård	
Frinanda Sofia Sten	1873-08-16 i Svanshals,	
Barn: Frida Maria	1896-01-18 i Svanshals,	
Ernst Teodor	1900-10-07 i Strå,	
Oskar Olof	1908-12-02 i ,	
Axel Gunnar	1910-09-28 i Rök, g m Ingrid, bonde i Stora Krokek	
Erik Einar	1912-06-20 i Stora Åby	
Greta Linnea	1916-04-03 i Rök	
Gerda Matilda	1902- i Mjölby	

Denna familj kom från V Tollstad 1927 och stannade på gården till 1934 då de flyttade till Sväm. Efter dem kom Nils Elf med hustru och 12 barn.

Nils Hjalmar Elf	1896-02-25, arrendator på södra gården	
Hildur Emilia K Andersdotter	1899-07-23 i Stora Åby	
Barn: Nils Ingvar	1920-04-21,	
Brita Linnea	1921-09-18,	
Erik Anders	1924-05-05 i Stora Åby	
Alva Viktoria	1925-12-25, -" _	
Sven Martin	1927-07-22 -" -	
Ester Viola	1928-12-11 -" -	
Karin Charlotta	1930-08-02 -" -	
Per Olof	1932-08-07 -" -	
Lars Åke	1934-06-08 i Ödeshög	

Eva Maria 1936-09-09
Karl Göran 1937-12-06
Rut Elisabet 1939-01-20 i Motala,

Nils var son till hemmansägaren Sven Christoffer Elf och hans hustru Elin Amanda Carlsdotter i Sunneby. Nils och Hildur gifte sig 1920. Hildurs bakgrund känner jag inte. Till Lilla Krokek kom de från Stora Åby 1934. De arrenderade då den södra gården, Dambergsgården. De stannade här till 1939. De flyttade då till Nannarp i Adelöv. En ny arrendator kom till Dambergsgården, Karl Svensson, se nedan.

Karl Fritiof Svensson 1898-01-20 i Stora Åby, arrendator på södra gården
h Anna f Karlsson 1895-10-06 i Rinna
Barn: Bertil 1932-12-04,
Lennart 1934-06-26, i Vadstena

Denna familj kom från Stora Åby och arrenderade Södergården från 1939 till 1955. Ägare av gården var fortfarande Gustaf Karlssons sterbhus. 1946 köptes gården av köpman Rydbeck i Boet. Enligt boken Gods och gårdar hade gården en areal av 64 hektar, därav 10 hektar åker.

Huvudbyggnaden uppgavs då vara uppförd år 1900 av reveterat trä. Enligt ett inhugget årtal på en takbjälke på vinden lär huset vara äldre, från 1874 eller 1814. Där finns också en signatur CH. Meddelat av Lennart Andersson. Ekonomibygnaderna var uppförda 1895. På gården fanns 4 hästar och 16 nötkreatur.

Gunnar 1918, bonde på södra gården i Lilla Krokek
Aina 1923

Gunnar och Aina kom till Dambergsgården 1955. De arrenderade först gården men köpte den år 1967 av Rydbeck. De drev gården fram till 1984, då sonen Lennart övertog den. Kor fanns kvar på gården fram till omkring år 1980. Därefter finns enbart ungdjur. Aina dog 1983 och Gunnar dog 1991. De hade tre söner, Lennart, som övertog gården, Sylve som bor i Rinna samt Örjan, domkyrkoorganist i Karlstad. Den senare dog sommaren 2001 och begravdes på Ödeshögs kyrkogård.

Lindekullen
Konrad Hård 1889-01-02, virkeshandlare,
Hulda E Gustafsson 1889-09-29 i Stora Åby,
Gunnar Lord 1918-04-10, fosterson,

Konrad och Hulda gifte sig 1916. Han var son till livgrenadjären Gustaf Marcellus Hård och hans hustru Mathilda Sofia Andersdotter i Hårstorps soldattorp. Huldans bakgrund känner jag inte. De bodde först en tid på torpet Skansen på Sunneryds ägor men kom sedan till Lindekullen. Det var Konrad som byggde det stora gula huset, strax invid det mindre, äldre huset som Lindéns änka, Edla Petersson, bodde i.

Konrad var virkeshandlare och drev en livlig verksamhet med såg vid Stava hamn. Båttrafiken vid Stava hamn var livlig med utförsel av både ved och av sågat virke via båtar från Stava hamn. Så kom dock dåliga tider och Konrad fick inte betalt för sina leveranser och affärerna avvecklades. Konrad och Hulda bodde kvar i huset och Konrad gjorde bl. a. kreatursaffärer.

Karl Einar Karlsson 1894-04-30, bonde på norra gården
Anna Erika Maria f Magnusson 1894-10-02
Barn: Eivor Maria 1924, gift och bosatt i Rök,
Ulla Elisabet 1926, g m Gösta Kall. bosatt i Stora Krokek
Siv Ingeborg 1927, g m Yngve Karlsson, bosatt i Huskvarna
Gun Febe Ingegerd 1929, g m Sixten ? och bosatt i Hallsberg
Inga Annie Birgitta 1932, bosatt i Huskvarna,
Saga Ragnhild Marianne 1934, g m Arne Palm och bosatt i Kushult
Karl Erik Magnus 1936, g m Anja Petersson och bosatt i Norrköping
Börje Einar Göran 1940, g m Anita, övertog föräldragården
Nina Hillevi Margareta 1941, g m Rolf Ax i Ödeshög
Gunnar Emanuel Åstrand 1915 i Vallerstad, chaufför, hitfl.39, avfl.41

Einar var son till Karl August Andersson och Gustava Maria Svensdotter i Lilla Krokek. Einar gifte sig 1923 med Anna, dotter till Alfred Teodor Magnusson och Anna Sofia Eriksson i Ödeshögs Norrgård. Einar övertog föräldragården, den norra gården i Lilla Krokek.

Han tog körkort 1927 och köpte en personbil med släpvagn. Han skötte sedan mjölkkörningen till mejeriet i Ödeshög utmed en linje som startade i Lilla Krokek, sedan Stora Krokek, Börstabil, Tällekullen och sedan ”östra vägen” till Ödeshög.

I början av 1930-talet ökade omfattningen av transporter och Einar köpte en lastbil. Han hade då också en chaufför anställd som hette Åstrand.

Hos Einar och Anna bodde också drängen Albert Zacheus Andersson, född 1872. Han var son till skolläraren Anders Andersson som emigrerat till Amerika.

Enligt boken Gods och gårdar omfattade Einars gård 55 hektar mark, därav 12 hektar åker. Mangårdsbyggnaden uppgavs vara uppförd i början av 1800-talet, ombyggd och restaurerad senast 1943. Ekonomibygnaderna uppfördes 1945 efter en brand. På gården fanns fyra hästar och 16 nötkreatur. Einar dog 1959. Anna dog 1987. Det bör tilläggas att Einar var tidig med att köpa traktor. Redan 1951 var detta. Han var därmed den första i bygden, fränsett Erik i Skrädeberg.

Sedan 1866 hade missionshuset legat utmed den gamla landsvägen, på Stavasidan, och då fick det heta Stava missionshus. År 1921 byggdes nytt missionshus. Tomt hade skänkts av Gustaf Karlsson på Dambergsgården på östra sidan av vägen, ett stycke söderut. På andra våningen inreddes en liten lägenhet. Där bodde fram till 1926 två kvinnor, Emilia Gustafsson och Hilda Gustafsson. De var döttrar till Gustaf Kaxe och Anna Maria Larsdotter, se under Holkaberg.

Emilia uppgavs vara städerska och Hilda f.d. hushållerska. De flyttade därifrån 1926 till Åkersberg på Stava ägor, till ett hus där som Emilia låtit bygga.

Efter dem kom Edvin Karlsson med hustru och dotter till lägenheten i missionshuset. De flyttade till Ödeshög 1931 och då kom Josef och Ester Karlsson dit. De hade två söner, Nils Olof och Sven Gustaf samt en foster-son, Ove Gunnar Sändin. Josef och Ester stannade kvar som vaktmästare i missionshuset till omkring år 1950.

Missionshuset och missionsförsamlingarna är värda en egen historiebe- skrivning. En sådan har jag också tänkt skriva och har samlat en del material för detta.

Vem eller vilka som bodde i byns gamla soldattorp efter att soldaten Lil- ja någon gång vid sekelskiftet flyttat därifrån är nu svårt att säga. Kanske bodde den gamla soldatänkan Greta Andersdotter Berg där. Senare kom Konrad Samuelsson dit. Till en början ägdes torpet av Otto Samuelsson i Visjö, Konrads broder.

Soldattorpet (Liljesäter)

Konrad Samuelsson 1884-09-22, jordbruksarbetare,

Konrad var son till smeden Samuel Petersson och hans hustru Maria Lord. Han och brodern Otto ägde torpet tillsammans. Konrad var något av en enstöring, lite av original i bygden.

Han fiskade en del i Vättern och sålde sedan fisk till människorna i byg- den. Han odlade också jordgubbar. Han bodde kvar i torpstugan till in på 1960-talet. Därefter användes torpet för fritidsändamål.

Gustaf Andersson 1916-03-09, chaufför,

h Maj-Britt f Andersson 1923-08-12 i Kumla,

d Gerd Elisabet Lillemor 1945 i Vadstena

Gustaf var son till Viktor Andersson i Tällekullen och hans hustru Elin Teresia Andersdotter. Gustaf och Maj-Britt kom till Lilla Krokek 1944. Gustaf hade då av Bertil i Äng köpt den lastbil som Bertil kört mjölktrans- porter med och övertog denna rörelse.

Kriget tog slut. Biltransporterna ökade. Hästen hade snart spelat ut sin roll. Gustaf fick allt mer att göra, inte minst med transporter av ved, timmer och virke. Gustaf och Maj-Britt bodde i Konrad Hårds hus. De flyttade 1951 till Stora Krokek, där de köpt Ingevald Nilssons gård.

Anton Karlsson 1881-12-06, f. hemmansägare

h Anna Maria f Jonsson 1885-01-12

Barn: Inger Ragnhild 1927, telefonist vid Televerket i Stockholm

Anton var son till bonden Karl Johan Johannisson och hans hustru Matil- da Larsdotter i Stava. Anna var dotter till skräddaren Johan Alfred Jonsson och hans hustru Johanna. Anton och Anna gifte sig 1921 och de var först

bönder i Stava på den gård som låg utmed Holavedsvägen, längst söderut. De kom till Lindekullen 1, Konrad Hårds hus, i Lilla Krokek 1935. De flyttade senare till Åkersberg på Stava ägor.

Henrik V Tallberg 1894-12-26, byggnadssnickare, handelsbiträde
Karolina Benjaminsson 1882-04-21 i Stora Lundby, Älfsborgs län, handlande

"Lina" kom till Lilla Krokek i början av 1920-talet, kanske 1921. Hon gifte sig 1923 med Henrik Tallberg och tillsammans drev de sedan affären, H.V. Tallberg, Speceri- och Diverseaffär.

I boken Gods och gårdar från mitten av 1940-talet uppges huset vara uppfört 1870 och inrymmer tre rum och kök, affärslokal och lagerrum. Där finns också flygelbyggnad angiven, (vilket torde vara Lindekullen 1) d.v.s. det hus som Konrad Hård tidigare ägde men som någon gång på 1930-talet övertogs av Tallberg.

Detta hus uppgavs vara uppfört 1921 och inrymma 2 lägenheter, 4 rum och 2 kök. Efter Karolinas död på 1950-talet gifte sig Tallberg med Märta.

Henrik Tallberg drev affären vidare fram till våren 1962, se nedan.

Handelsboden i Lilla Krokek

Vi äldre minns Tallbergs affär. Den upphörde våren 1962. Då avslutade Henrik Tallberg en lång bana som handelsman. Det sista steget var att kvarvarande varor såldes på auktion. Under hösten 1962 flyttade Tallberg till Toftaholm. Där dog han våren 1965.

Handelsboden i Lilla Krokek hade startats någon gång omkring 1880. Den förste handlanden var förmodligen skolläraren Anders August Andersson. År 1886 kom familjen Lindén dit. Om de drev affären är kanske inte helt säkert. Lindén dog 1898. Hans änka, Edla Petterson bodde kvar i husen fram till sin död 1917. Om hon bedrev handel är osäkert.

År 1904 kom Karl August Jakobsson hit. Han uppgavs vara diversehandlande. Men om han drev någon handel här är osäkert. Han gifte sig 1905 med Alida Pan och sedan bodde de i torpet Hagalund. Däremot kom efter 1910 Anna Johansdotter hit och hade handelsbod fram till dess att Lina och Henrik Tallberg tog över affären omkring 1921.

Hulda Josefina Kullander 1883-06-05 i Stora Åby, änka
Barn: Sigurd Kullander 1913-12-06 i V Tollstad,
Karl Gustaf Kullander 1916-07-15 i VT,
Gunnar Martin 1924-12-07

Karl Gustaf Kullander 1916-07-15 i V Tollstad,
H Karin Lydia L f Karlsson 1906-10-15,
d Mary Edit Linnea 1932,

Till Hagalund kom Sigurd Kullander med sin mor 1937. Hon var änka efter jordbruksarbetaren Gustaf Albin Johansson. Under några år bodde där också brodern Karl Gustaf Kullander. Karl och Sigurd Kullander var således bröder.

Karl Gustafs hustru Karin var dotter till Ossian Karlsson och Ida Svensdotter i Munkeryd. Karl Gustaf bodde med sin familj åren 1939-42 i Hagalund. De flyttade sedan till V Tollstad 1942. Sigurd Kullander flyttade senare från Hagalund till Patriks stuga. Någon gång omkring 1960 sålde han den till Roland Wristel och Ann-Marie Kall. Sigurd byggde en ny stuga strax intill Patriks stuga och flyttade dit.

Sigurd Kullander sålde Hagalund till Erik Johanson (Holmberg) som kom dit från Stavreberg. Han bodde sedan där fram till 1947. Någon tid bodde också hans syster Signe där. Hon kom då från grannbyn Hårstorp där hon tillsammans med brodern Holger arrenderat Hårstorp. Hon flyttade 1947 till Stavreberg.

Den södra gården, i äldre tider kallad Dambergsgården, ägs sedan 1984 av Lennart Andersson, som övertog gården efter sina föräldrar. Han bor själv i Ödeshög. En son till honom bor med sin familj på gården.

I norra gården bor Börje och Anita Karlsson. Börje övertog gården efter sina föräldrar 1965. Han hade korna kvar till 1969. När det då krävdes mjölk tank och bättre väg fram till gården valde han att sluta med korna och övergick till ungdjur. Börje har förutom sin egen gård också arrenderat jord i närliggande byar. År 2001 upphörde Börje med gårdsbruket och har överlåtit detta på sonen Göran.

Detta är min berättelse om Lilla Krokek. Jag har mest skrivit om äldre tider. Om senare tid och nutid överlämnar jag till människorna i byn att själva berätta.

Jag har på liknande sätt skrivit om övriga byar i Stava-bygden samt en särskild berättelse om bygden.

Jönköping i juli 2009
Arne Ivarsson